

העותרת: חברת בלדי בע"מ, ח.פ. 511226136

על-ידי באי-כוחם עוה"ד רוז נזרי, עוה"ד ד"ר שלמה נס, עוה"ד אבינעם סגל-אלעד,
עוה"ד נדים עבוד, ואח'
ממשרד עורכי דין פירון מרח' השלושה 2, מגדל אדגר 360, טל':
03-7540000 פקס: 03-7540011, דוא"ל: info@firon.co.il

- נ ג ד -

המשיבים:

1. הרב הראשי לישראל, הרב קלמן בר, נשיא מועצת הרבנות הראשית
2. הראשון לציון, הרב הראשי לישראל, הרב דוד יוסף
3. מועצת הרבנות הראשית לישראל
4. מנכ"ל הרבנות הראשית
5. היועצת המשפטית לממשלה

המשיבים 1-4 באמצעות מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה
שדרות וולפסון 2, קריית הממשלה ע"ש דוד בן-גוריון, ירושלים, ת"ד 49029,
מיקוד 9149001, ירושלים
טל': 073-3925460 ; פקס': 02-6467011

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המורה למשיבים לבוא וליתן טעם:

- (1) מדוע לא תקבע המשיבה 3 כללים והנחיות ליבוא בשר עופות כשר מחו"ל, בהתאם לחובתה על פי דין, וזאת בתוך פרק זמן קצר ומוגדר.
- (2) לחלופין, עד לקביעת כללים והנחיות כאמור, מדוע לא תנחה המשיבה 3 את העותרת באופן פרטני בדבר הדרישות ההלכתיות שעליה לעמוד בהן על מנת לקבל תעודת הכשר לבשר עופות כשר מחו"ל.

בקשה לקיום דיון דחוף

העותרת תבקש מבית המשפט הנכבד להורות על קיום דיון דחוף בעתירה דנו, וזאת בשל הפגיעה והבלתי מיידת בעותרת. במהלך שנת 2024, העותרת התקשרה בהסכם לשיתוף פעולה עם ספק בריזלאי לייצור ושיווק מוצרי עוף בעלי הכשר בישראל. במסגרת ההסכם כאמור, התחייבה העותרת לבצע השקעות במפעלי הספק בחו"ל לצורך שיפורים והתאמות הנדרשות לשם כך (להלן – עבודות ההתאמה). השקעתה של החברה צפויה לעמוד על סך

של כ-21 מיליון ש"ח - בתוספת אפשרות להגדלתה ב - 10% נוספים - כאשר העותרת רואה בכך מנוע צמיחה חדש ומשמעותי לפעילותה העסקית בהמשך הדרך. להערכת העותרת, במהלך החודשים הקרובים, יושלמו עבודות ההתאמה כאשר לאחר מכן, בכוונת העותרת להתחיל ולייבא עופות כשרים לישראל. החסם המשפטי העיקרי המונע מן העותרת לממש את תוכניותיה העסקיות ולהתחיל ולשלב את מנוע הצמיחה המשמעותי כאמור במסגרת פעילותה, הוא הדרישה על פי דין לקבלת תעודת הכשר מטעם המשיבה 3. התנעורת המשיבים מחובתם להחיל את הכללים הקיימים לשחיטת עופות - כך שיחולו בחו"ל או לקביעת כללים והנחיות הלכתיות לצורך מתן תעודת הכשר לבשר עופות כשר המיובא מחו"ל, היא העומדת בלב העתירה דנן. ניסיונותיה הרבים של העותרת במשך זמן, בכתב ובעל פה, לבוא בדברים עם המשיבים 1-3 עלו בתוהו, כפי שיפורט, ועל כן מוגשת העתירה דנן, ובצידה בקשה לקיום דיון דחוף.

הצדדים לעתירה:

העותרת — חברת בלדי בע"מ. העותרת היא חברה ישראלית ותיקה ומובילה בתחום יבוא ושיווק בשר כשר, הפועלת בפריסה ארצית. העותרת מייבאת בשר כשר מחו"ל, בהתאם לנהלים של הרבנות הראשית, ואף מייבאת בעלי כנף (אווזים וברווזים) כשרים, בהתאם לנהלי הרבנות. העותרת החלה להשקיע משאבים בשיפורים ובהתאמות במשחטת עופות לייצור עופות כשרים בברזיל לשם יבוא בשר עופות כשר לישראל, ועניינה של עתירה זו בהימנעות הרבנות הראשית מלקבוע נהלים כללים לייבוא בשר עופות לישראל בהתאם לחובתה בדין, או לאשר את בקשתה הפרטנית של העותרת.

המשיבים – 1-2 : נשיא מועצת הרבנות הראשית, כב' הרב הראשי לישראל, הרב קלמן בר ; הראשון לציון, כב' הרב הראשי לישראל, הרב דוד יוסף. המשיבים 1-2 הם הרבנים הראשיים לישראל, הרב קלמן בר משמש כנשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל, והרב דוד יוסף, משמש כנשיא בית הדין הרבני הגדול, והוא חבר במועצת הרבנות הראשית לישראל.

המשיבה 3: בהתאם להוראות הדין, בין תפקידיה של מועצת הרבנות הראשית לישראל, נכלל גם מתן תעודות הכשר לכל סוגי בשר מיובא, לרבות של בעלי כנף.

המשיב 4: מנכ"ל הרבנות הראשית. מתוקף תפקידו המשיב 4 (להלן גם – **המנכ"ל**) מכיר לפני ולפנים את מערך כשרות שחיתת חו"ל של הרבנות הראשית. כפי שיפורט להלן, המשיב 4, הבהיר בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי ביכולתה של הרבנות הראשית לפעול למתן תעודות הכשר לבשר עופות מיובא, ובחובתה לפעול כאמור.

המשיבה 5 — היועצת המשפטית לממשלה. המשיבה 5 היא הפרשנית המוסמכת של הדין עבור משרדי הממשלה, ומשהחלטות המשיב 1 ניתנו בניגוד להוראות הדין, הרי שיש לקבל את עמדתה לעניין פעולות המשיבים 1-3. למיטב ידיעת העותרת, וכפי שעולה לכאורה מההתכתבויות שנוהלו בין העותרת למשיבים, נדמה כי המשיבים לא ערכו התייעצות עם המשיבה 5 או מי מטעמה, חרף ההבהרה במכתב מיצוי ההליכים שנשלח מטעם העותרת, כי בכוונתה להגיש עתירה בנושא, ככל שלא יינתן פתרון מיידי.

פתח דבר

עתירה זו עניינה בחובתם של המשיב 1 והמשיבה 3 (להלן – **המשיבה 3** או **מועצת הרבנות הראשית** או **המועצה**) לקבוע נהלים ברורים ומוסדרים ליבוא בשר עופות כשר מחו"ל, בהתאם להוראות הדין, ותוך

הפעלת סמכות זו על בסיס שיקולים הלכתיים בלבד. חרף חובתם בדין והפסיקה המפורשת בעניין זה, נמנעים המשיב 1 והמשיבה 3 (להלן ייקראו – **המשיבים**) מלקבוע נהלים ליבוא בשר עופות, וזאת מטעמים שאינם הלכתיים, ובכך פוגעים בזכותה החוקתית של העותרת לחופש העיסוק וכן בזכויותיה הקנייניות. התנהלות המשיבים פוגעת ביכולתה של העותרת לקיים פעילות עסקית לגיטימית, שבצידה יש גם אינטרסים ציבוריים חשובים – בדמות הגדלת ההיצע של מוצרי עופות כשרים בישראל.

בענייננו, העותרת - חברת בלדי בע"מ – התקשרה בהסכם מחייב והחלה להשקיע מיליוני שקלים בשיפורים ובהתאמות במשחטת עופות לייצור עופות כשרים בברזיל לשם יבוא בשר עופות כשר לישראל, פעלה בתום לב מול הרשויות והציגה פתרונות ישימים ומידיים להסדרת סוגיית הכשרות. חרף כל זאת, המשיבים דחו את בקשת העותרת לקביעת נהלים למתן תעודת הכשר, וזאת תוך חריגה מסמכותם והסתמכות על נימוק זר לחוק – בטענה שהשוק המקומי מספק, לשיטת המשיבים, את הביקוש.

כפי שיפורט להלן בהרחבה עמדה זו של המשיבים מנוגדת לדין ולפסיקה, חורגת מהסמכות ההלכתית הנתונה לרבנות, נגועה בחוסר סבירות, פוגעת בזכויות חוקתיות, אינה מידתית ואינה נשענת על כל תשתית עובדתית או נורמטיבית. לפיכך, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה 3 לקבוע לאלתר נהלים ליבוא בשר עופות כשר, ולחלופין - להורות לה לדון מיידית בבקשה הספציפית של העותרת ולפרט את דרישותיה ההלכתיות לצורך מתן תעודת הכשר.

לצד הפגמים המהותיים והמשמעותיים שנפלו בהחלטת המשיבים מבחינה משפטית הן בהיבט הפגיעה בזכויות חוקתיות הן בהיבט המינהלי – שעליהם נעמוד בהרחבה להלן – סבורה העותרת כי נכון להפנות את תשומת לב בית המשפט הנכבד גם להיבט ציבורי חשוב הכרוך בעתירה זו. בשנים האחרונות ידוע ומוכר לכל כי מחירי המזון בישראל, ובכלל זה מחירי העופות, מצויים במגמת עלייה מתמשכת, באופן הפוגע במשפחות רבות, בדגש על משפחות בעלות הכנסה נמוכה.

העותרת, חברה ותיקה, ידועה ובעלת מוניטין בענף הבשר והעופות, מבקשת לייבא לישראל עופות כשרים, לאחר שהתקשרה בהסכם מחייב והחלה להשקיע מיליוני שקלים בשיפורים ובהתאמות במשחטת עופות לייצור עופות כשרים בברזיל – יוזמה שיש בה פוטנציאל ממשי להוזיל את מחירי העופות לצרכן הישראלי, להגביר את התחרות ולהקל על יוקר המחיה. ואולם, במקום למלא את תפקידה על-פי חוק ולקבוע כללים והנחיות למתן תעודת הכשר ליבוא עופות כשרים מחו"ל, הרבנות הראשית מעמידה מכשולים בפני המהלך, ובכך - מעבר להתנהלות המשפטית הבעייתית - מסכלת הלכה למעשה את פתיחת השוק לתחרות ומסייעת להנצחת רמת המחירים הגבוהה הנהוגה כיום.

לפיכך, לצד הטענות המשפטיות המפורטות והמנומקים המובאים בעתירה זו, שהם כמובן עיקר הדברים, ובהם טמונה ההצדקה להתערבות בית המשפט הנכבד, סבורה העותרת כי מן הראוי לתת את הדעת גם להשלכות הציבוריות והחברתיות של התנהלות המשיבים.

דרך הילוכנו תהא כדלקמן: נפתח בהצגת הרקע הנורמטיבי בתמצית; לאחר מכן נפרט את הרקע העובדתי הנדרש להכרעה בעתירה; בהמשך לכך יפורטו נימוקי העתירה והניתוח המשפטי המצדיק את התערבותו של בית המשפט הנכבד; ובסיום – סיכום הדברים.

למען הסדר הטוב יובהר, כי ההדגשות בעתירה זו אינן במקור, אלא אם נאמר מפורשות אחרת.

רקע נורמטיבי תמציתי

1. חוק הרבנות הראשית לישראל, התשם-1980, מפרט את תפקידיה של מועצת הרבנות הראשית, כדלקמן (סעיף 2 לחוק הרבנות הראשית):

"2. תפקידי המועצה הם -

(1) מתן תשובות וחוות דעת בעניני הלכה לשואלים בעצתה;

(2) פעולות לקירוב הציבור לערכי תורה ומצוות

(3) מתן תעודות הכשר על כשרות למצרך מיובא או לבשר מיובא כהגדרתם בחוק איסור הונאה בכשרות, התשמ"ג-1983, ולקבוע הוראות שהמועצה הוסמכה לקבוע לפי הוראות החוק האמור;...

...(4)

(7) כל פעולה הדרושה לביצוע תפקידיה על פי כל דין."

מהאמור עולה, כי אחד מתפקידי המשיבה 3, הוא להעניק תעודות הכשר לבשר מיובא, וכן לקבוע הוראות שהמועצה הוסמכה לקבוע.

2. הגדרת "בשר מיובא", מפנה להגדרה הקבועה בחוק לאיסור הונאה בכשרות, תשמ"ג-1983 (להלן – **חוק איסור הונאה בכשרות**), כלהלן: **"בשר מיובא" – בשר כהגדרתו בחוק בשר ומוצריו, השתנ"ד-1994, שיובא לישראל."**

3. חוק איסור הונאה בכשרות ממשיך וקובע בסעיף 2 (א) כך:

"אלה רשאים לתת תעודת הכשר לענין חוק זה:

(1) לעניין תעודת הכשר לבשר מיובא – מועצת הרבנות הראשית או רב שהסמיכה לכך"

4. כאן המקום לציין ולהדגיש, כי סעיף 11 לחוק איסור הונאה בכשרות קובע כי **"במתן תעודת הכשר, יתחשב המוסמך לתת תעודת הכשר בדיני כשרות בלבד"**.

5. משפירטנו על אודות סמכותה הכללית של מועצת הרבנות הראשית ליתן תעודות הכשר, נפרט עתה בדבר ההסדר החוקי המרכזי הרלוונטי לעניינו, המתייחס באופן ספציפי לבשר מיובא, הלוא הוא חוק בשר ומוצריו, התשנ"ד-1994 (להלן – **חוק בשר ומוצריו**).

חוק בשר ומוצרי התשנ"ד-1994 - רקע

6. חוק בשר ומוצרי נחקק במתכונתו הנוכחית בנובמבר 1994, וזאת לאחר סערה ציבורית ומשפטית סביב יבוא בשר שאינו כשר. מטרתו המרכזית של החוק היא הגנה על ציבור צרכני הכשרות בישראל, והחוק נועד להבטיח שכל בשר מיובא יישא תעודת הכשר רשמית מאת מועצת הרבנות הראשית לישראל או רב שהוסמך על-ידה.

7. בסעיף 1 לחוק בשר ומוצרי נקבעה ההגדרה ל"בשר" כך:

"כל סוגי בשר ומוצרי הראויים למאכל אדם, לרבות בשר ומוצרי של בעלי כנף לסוגיהם."

בנוסף הוגדר כי "תעודת הכשר" היא:

"תעודת הכשר לבשר מיובא שנתנה מועצת הרבנות הראשית לישראל או מי שהיא הסמיכה לענין זה."

8. סעיף 2 לחוק בשר ומוצרי קובע את האיסור על יבוא בשר ללא תעודת הכשר:

"2 – איסור יבוא בשר ללא תעודת הכשר"

על-אף האמור בכל דין, ובכפוף לאמור בסעיף 3, לא ייבא אדם בשר אלא-אם-כן קיבל לגביו תעודת הכשר."

9. סעיף 3 - מפרט את אותם מקרים חריגים בהם ניתן יהיה לייבא בשר שלא ניתנה לגביו תעודת כשרות:

"שר התעשייה והמסחר רשאי לאשר מתן רשיונות ליבוא בשר שלא ניתנה לגביו תעודת הכשר, באותה מתכונת ובאותם מקרים כפי שהיה נהוג עד יום י"ב בתמוז התשנ"ב (13 ביולי 1992)

יובהר כבר עתה, כי מדובר בחריג מצומצם, המיועד ליישום על-ידי שר התעשייה והמסחר בלבד וזאת ביחס ל"שימור מצב קיים" טרם חקיקת החוק. ברי, כי החריג המפורט בסעיף 3 אינו רלוונטי לעניינו. הדברים נכונים ביתר שאת משעה שהעותרת מייבאת כבר סוגים שונים של בשר עם תעודת הכשר, ובקשתה כעת היא לייבא בשר עופות עם תעודת הכשר. פעילותה של העותרת כולה מכוונת לציבור שומרי הכשרות בישראל.

10. סעיף 5 משריין את תוקף החוק למרות הפגיעה בחופש העיסוק, לתקופה קצובה של ארבע שנים הניתנת להארכה מחודשת בידי הכנסת ברוב מיוחד. סעיף זה נועד להבטיח את עליונות החוק על-פני הביקורת השיפוטית לאחר פסק-דינו של בית המשפט העליון בבג"ץ 3872/93 מישראל בע"מ נ' ראש-הממשלה ושר הדתות (להלן – פרשת מישראל).

11. **בפרשת מישראל** ביטל בג"ץ - בהרכב מורחב - הסדר זמני שאסר על מספר יבואני בשר לייבא בשר לא כשר לישראל, בקובעו שהגבלה פוגעת פגיעה בלתי-מידתית בחופש העיסוק ואינה מעוגנת בחקיקה ראשית. בעקבות פסק דין מישראל תוקן חוק-יסוד: חופש העיסוק ונוספה בו "פיסקת התגברות" (סעיף 8 לחוק היסוד), שאפשרה לכנסת לחוקק מחדש - ברוב מיוחד ולתקופה מוגבלת - חוק הפוגע בחופש העיסוק, וכך חוקק "חוק בשר ומוצריו" האמור, אשר עיגן את האיסור לייבא בשר ללא תעודת הכשר, וכלל בו את סעיף השריון.
12. להשלמת התמונה נציין, כי עתירות נוספות שהוגשו נגד החוק נדחו, וזאת לנוכח פסקת ההתגברות האמורה שנקבעה בחוק יסוד חופש העיסוק – ראו בג"ץ 4676/94 **מישראל נ' כנסת ישראל** (1996).
13. כפי שנראה להלן, וכפי שקבע בית המשפט העליון באופן מפורש, שריונו החוקתי של חוק בשר ומוצריו אינו פוטר את המשיבים מלהפעיל את סמכותם בהתאם להוראות הדין, ובכלל האמור להימנע מפגיעה בלתי מידתית בזכויות חוקתיות.
14. מהאמור עד כה עולה, כי **חוק בשר ומוצריו קובע הסדר מחייב באשר ליבוא בשר לישראל ולהנפקת תעודות הכשר לבשר מיובא. הוראת סעיף 2 לחוק בשר ומוצריו - בשילוב הוראת סעיף 2(א) לחוק איסור הונאה בכשרות - קובעת למעשה, כי תעודת הכשר שניתנת בידי מועצת הרבנות הראשית לישראל או מי שהסמיכה לכך, היא שער הכניסה היחיד ליבוא בשר לישראל, לרבות בשר עופות.**

קביעת נהלים ליבוא בשר

15. משקבע המחוקק כי מועצת הרבנות היא הרשות המינהלית הבלעדית למתן תעודת הכשר לבשר מיובא, התקינה הרבנות נהלים ליבוא בשר בקר כשר, זאת בהתאם לחובתה המינהלית, כך שחברות המבקשות לייבא בשר יוכלו לפעול לקבלת תעודת הכשר בהתאם לנהלים שנקבעו.
16. סדרת הנהלים המרכזית שפורסמה על ידי הרבנות היא סדרת נהלים ליבוא בשר בקר כשר. סדרת הנהלים כוללת שורה ארוכה ומפורטת מאוד של דרישות על מנת לקבל את אישורה של הרבנות ליבוא בשר בקר, ובכללן:
 1. קריטריונים מפורטים למינוי אנשי צוות מפעל השחיטה, הנמצא בחו"ל. קריטריונים אלו קובעים נהלים מסודרים לאישור כל בעלי התפקידים, שוחטים, משגיחים, בודקים, ראשי צוותים ומנקרים, הנבחרים בין היתר על בסיס יראת השמים שלהם, מיומנותם, כישוריהם, ניסיונם, ותעודותיהם.
 2. כללי עבודה לאנשי הצוותים השונים (ראש הצוות, צוות השחיטה).
 3. כללי עבודה לסוגים שונים של בשר (שחיטת כבשים, בשר מנוקד).
 4. כללי עבודה ליבואן, במסגרתו נקבע כי על היבואן להגיש בקשה לקבלת אנשי צוות, שימונו על ידי הרבנות ועוד.
17. על בסיס נהלים אלו מייבאת העותרת, כמו גם חברות רבות נוספות, בשר בקר כשר מחו"ל. קובץ נהלים לייבוא בשר מצורף **כנספה 1** לעתירה.

18. נוהל נוסף שפורסם על ידי הרבנות לצורך קבלת תעודת הכשר לבשר מיובא הוא נוהל שחיטת אווזים. אמנם, המדובר בנוהל מצומצם יותר ביחס לנוהל יבוא בקר כשר, אך הוא כולל שורה של דרישות שיש לעמוד בהן כדי להעניק תעודת הכשר לבשר אווזים כשר. כבר עתה יוער, ונדרש לכך בהמשך, כי מנוהל שחיטת אווזים עולה כי הרבנות הראשית יודעת ומסוגלת לנסח ולהחיל נהלים מקצועיים ומדויקים גם על שחיטות בעלי כנף בחו"ל, וכי קיימת בידיה תשתית מינהלית והלכתית מוכחת לכך.

נוהל שחיטת אווזים מצורף **כנספה 2** לעתירה.

19. לצד הנהלים שכבר פורסמו לעניין שחיטת בשר בקר כשר מחו"ל, ולעניין שחיטת אווזים בחו"ל (נספחים 1 ו-2 לעיל), לרבנות הראשית לישראל ישנו כיום נוהל סדור ומפורט ביחס למשחטות עופות בישראל. הנוהל עוסק בצוותי הכשרות, בהליך השחיטה, בהשגחה בהכשרה באריזה בשיווק ועוד. כלומר, כל שנדרש עתה מהמשיבים הוא לערוך את ההתאמות הנדרשות בין הנוהל הקיים בישראל לבין ביצוע השחיטה בחו"ל.

צילום מסמך "משחטות עופות" של הרבנות הראשית, המופיע באתר הרבנות הראשית, מצורף **כנספה 3** לעתירה.

20. מעבר לכך, בידי מרשתנו ישנו אישור שניתן בעבר מטעם הרבנות הראשית לישראל, מיום ד' בכסלו התשע"ח, ה – 22/11/2017, לחברה אחרת במסגרתו מאשרת הרבנות לשחוט בעלי כנף במשחטת "אלגס פולין", בכפוף לעמידה בנהלי הכשרות ובייצור מיוחד. המדובר למעשה באישור לשחיטת עופות בחו"ל, וזאת תוך הסתמכות על נהלי הכשרות הקיימים כבר היום.

כך לשון האישור שניתן:

"הנדון: משחטת אלגס פולין"

הרבנות הראשית לישראל מאשרת לשחוט בעלי כנף במשחטת אלגס פולין בכפוף לעמידה בנהלי הכשרות ובייצור מיוחד.

האישור ניתן למשחטת אלגס מהעיר דוברובנה גורניצ'ה פולין"

מכתב הרבנות מיום 22/11/2017 מצורף **כנספה 4** לעתירה.

למכתב זה נתייחס להלן, ואולם נציין כבר עתה, כי מאחר שהמשיבים פעלו בעבר למתן אישור לשחיטת עופות בחו"ל, תוך הפנייה לנהלי השחיטה הכשרה הקיימים ממילא, הרי שסירובה לפעול כיום באופן דומה, מחדד ומעצים את חוסר סבירותה של החלטת הרבנות – הכל כפי שיפורט.

21. מן המקובץ עולה כי המסגרת המשפטית הרלוונטית ליבוא בשר כשר לישראל – ובראשה חוק בשר ומוצריו, חוק איסור הונאה בכשרות וחוק הרבנות הראשית – מחייבת קבלת תעודת הכשר מאת מועצת הרבנות הראשית לישראל או מי שהוסמך על ידה. כפועל יוצא מהסמכות שהעניק המחוקק לרבנות, מוסמכת הרבנות – ואף מחויבת – לקבוע נהלים ברורים לשם יישום סמכותה זו, והיא נדרשת לעשות כן על בסיס שיקולים הלכתיים בלבד, תוך שמירה על עקרונות המשפט המינהלי.

כפי שפורט, בכל הנוגע לייבוא בשר בקר וכן בשר אווזים וברווזים, הוציאה הרבנות נהלים המאפשרים ליבואנים להביא בשר כשר בהתאם להוראות חוק בשר ומוצריו; לעומת זאת, באשר לייבוא בשר עוף נמנעת הרבנות לאורך שנים מלקבוע נהלים, ובכך מפרה את חובותיה ופוגעת בעותרת פגיעה קשה בזכויותיה החוקתיות והכלכליות.

הרקע העובדתי

22. חברת בלדי בע"מ, פועלת מזה עשרות שנים בתחום יבוא ושיווק מוצרי הבשר בישראל. החברה, מייבאת מגוון מוצרי בשר מיבשת מדרום-אמריקה וכן אווזים וברווזים מאירופה באישור הרבנות תחת פיקוח הלכתי מלא, ומספקת מוצרים לאלפי נקודות מכירה, רבות מהן בפריפריה החברתית-כלכלית והינה בעלת מוניטין רב בישראל.
23. לאחר בחינה **עסקית מקיפה, תחליטת-התקשורת העותרת פתחית-כמהלך שנת 2024 מחתקשור-בהסכם** לשיתוף פעולה עם ספק ברזילאי בעל מוניטין בין לאומי ובמסגרת זו התחייבה להשקיע עשרות מיליוני שקלים בביצוע עבודות שיפור והתאמת משחטת עופות לשחיטה כשרה בברזיל. העותרת רואה בהשקעה זו כמנוע צמיחה משמעותי, ואף רואה בכך הזדמנות להרחיב את היצע העוף הכשר המיובא לישראל, ולהביא להפחתת מחירים ובהתאם לכך לסייע לציבור הרחב בישראל בהתמודדות עם יוקר המחיה.
24. ביום 25.1.2025, התקיימה פגישה בראשות המשיב 1 בהשתתפות יו"ר דירקטוריון העותרת, ונציגים נוספים מהרבנות ומהעותרת. בישיבה זו הציגה העותרת את בקשתה לקבלת הנחיות כשרות מטעם המשיבים וזאת על מנת שיוכלו לעמוד בדרישת המחוקק המתנה יבוא בשר מחו"ל בתעודת הכשר מאת המשיבה 3. נוסף על כך, פירטה העותרת את הדחיפות בקבלת מענה בהקדם.
25. בהמשך לפגישה זו, ביום 03.02.2025, פנתה העותרת, באמצעות בא-כוחה, עו"ד גיא בוסי, אל המשיבים בבקשה דחופה לקבל הנחיות ונהלים מפורטים להפעלת המשחטה ולמתן תעודת הכשר לבשר עופות מיובא. במכתב אף הוצעו פתרונות פרקטיים, כגון ביקור מוקדם של צוות רבני באתר ומתן לוחות-זמנים להשלמת ההסדרה, וכך בלשון הפניה:

"5....מן הטעם שהכללים וההנחיות המחייבות בכל הקשור בכשרות מצויים כולם באמתחתכם, שיתוף הפעולה עם הרבנות הוא תנאי בלתו אין, ומכאן פנייתה של בלדי אליכם ומבעוד מועד.

6. נדגיש, כי פנייתנו אליכם היא בראש ובראשונה, על מנת שפעילותה של המשחטה תחל במהירות, תוך שמירה על הכללים וההנחיות המחייבות שלכם .

7. אשר על כן, הרינו לפנות אליכם בבקשה, לקבל את הכללים והנהלים המחייבים (בהם על בלדי לעמוד) או למצער ההליך המדויק (אותו בלדי צריכה להתחיל) בכדי לקבל את אישורכם לפעילות המשחטה החדשה בברזיל;

8. כך לשם ההמחשה נציע שצוות של הרבנות הראשית יגיע לבחון את המשחטה ולהתחיל ולבצע את ההליכים המאפשרים קבלת אישור;

אותו צוות יוכל גם להנחות את בלדי, בשלבים הנדרשים והדרישות הספציפיות להוצאת אישור מהימן של הרבנות, תוך תיאור המהלכים הנדרשים לשם קבלת האישור הנדרש.

9. לא זו אף זו, נודה על קבלת הנחיותיכם, על מנת להבין את הדרישות המפורטות לבניית צוות עבודה מיומן ומאושר מטעמכם, שיצא לבצע את השחיטה באופן העולה בקנה אחד עם הקריטריונים והתקנים שנקבעים על ידי הרבנות.

הבנתנו את הצעדים שיש לנקוט תסייע לנו להיערך כראוי ולהשלים את תהליך הקמת המשחטה, ולקדם את היבוא המיועד בצורה מסודרת ותקנית.

לקבלת עמדתכם מהר ככל הניתן נודה."

מכתב העותרת לרבנות מיום 3.2.25 (בשל תקלה בכותרת המכתב מופיע התאריך 3.2.24), מצורף **כנספה 5** לעתירה.

26. בחלוף כחודשיים מעת פנייתה של העותרת אל המשיבים, ביום א' בניסן תשפ"ה (1 באפריל 2025), השיבה הרבנות באמצעות היועץ המשפטי לרבנות דאז, עו"ד גולדברג, כי בשלב זה הרבנות איננה מתעתדת לקבוע נהלים לשחיטת עופות בחו"ל. במכתב צוין כי כל עוד "השוק המקומי" מספיק לענות על ביקוש העוף, אין מקום לאשר שחיטה בחו"ל, וכי המשיב 1 "אינו שולל בחינה מחודשת בעתיד", אך קודם נדרש "ייצוב מערך שחיטת הבקר".

מכתב הרבנות מיום 1.4.2025, מצורף **כנספה 6** לעתירה.

27. ייאמר כבר עתה, כי העותרת והח"מ רוחשים כבוד למוסד הרבנות הראשית ולעומדים בראשה, ומכירים בחשיבות וחיוניות תפקידה, ואולם, בכל הכבוד הראוי, התשובה האמורה לפניית העותרת תמוהה, שכן הנימוק המרכזי עליו מבקשת הרבנות להיבנות בהקשר זה הוא הערכתה שהשוק המקומי מספק את צרכי המשק, וכלשון המענה: "שונים הם פני הדברים ביחס לשחיטת יתר בעלי הכנף, בהינתן שנכון להיום, למיטב ידיעתנו, ביכולת השוק המקומי לספק את צרכי המשק". יובהר כבר כעת: המדובר בשיקול זר, שאין בו דבר וחצי דבר לענייני כשרות, ואשר חורג ממסגרת השיקולים שבסמכותה של הרבנות לשקול בהתאם להוראות הדין. כפי שנראה להלן, גם לאחר שהעותרת העמידה את המשיבים על טעותם, תוך הפניה להוראות הדין והפסיקה, חוזרים המשיבים ומבססים את מדיניותם והחלטתם שלא להעניק תעודת הכשר לעוף מיובא על שיקולים זרים – שאינם מעניינם של המשיבים. כל זאת תוך פגיעה חמורה בזכויות יסוד של העותרת. נשוב אם כן להשתלשלות העובדתית.

28. מעבר לפניית העותרת הנזכרת לרבנות, היא פנתה גם לשר החקלאות, במכתב מיום 11.3.2025, במסגרתו ביקשה להיפגש עם השר. בקשת העותרת הגיעה על רקע פניה של ארגון מגדלי העופות בישראל לשר החקלאות מיום 23.12.2024, וזאת במטרה לסכל מהלך של ייבוא עופות כשרים מחו"ל. מהמכתב עולה כי התקיימו מספר פגישות בנושא זה עם מנכ"ל משרד החקלאות ונוספים מהמשרד.

מכתב העותרת לשר החקלאות מיום 11.3.2025, מצורף **כנספה 7** לעתירה.

מכתב מטעם ארגון מגדלי העופות בישראל לשר החקלאות מיום 23.12.2024, מצורף **כנספה 8** לעתירה.

29. יצוין עוד, כי העותרת פנתה במכתב נוסף לחברת הכנסת קטי שטרית, החברה בוועדת הכלכלה של הכנסת, וביקשה את סיועה של חברת הכנסת לנוכח הקשיים בקבלת האישורים הנדרשים מטעם הרבנות הראשית. בהתאם, פנתה ח"כ שטרית למשיב 1, בבקשה שיידרש לסוגיה.

מכתב העותרת לח"כ שטרית מצורף **כנספת 9** לעתירה.

מכתבה של ח"כ שטרית לרב הראשי לישראל מצורף **כנספת 10** לעתירה.

30. משחלף זמן נוסף, ולא ניתן מענה ענייני כלשהו לפנייתה של העותרת, ואף לא נקבע צפי כלשהו למועד שבו ייקבעו נהלים אשר יאפשרו לעותרת לקבל תעודת הכשר לצורך יבוא בשר עופות, פנתה העותרת, באמצעות הח"מ, במכתב מיצוי הליכים מפורט מיום 25.5.25 (להלן – **מכתב מיצוי הליכים**).

31. במכתב מיצוי ההליכים, פירטה העותרת את השתלשלות העניינים מאז פנייתה הראשונה לרבנות הראשית, והציגה בהרחבה את הקשיים המעשיים והנזקים הכלכליים הנגרמים לה כתוצאה מהימנעות המשיבים מקביעת נהלים ליבוא בשר עופות כשר מחו"ל. העותרת הדגישה כי חרף פניותיה לא ניתן מענה ענייני, ואף לא נמסר כל צפי ממשי למועד בו תוסדר הסוגיה ותינתן אפשרות לעותרת לפעול בהתאם לדין.

32. מעבר לכך, במכתב מיצוי ההליכים הציגה העותרת את טיעוניה המשפטיים, והראתה כיצד התנהלות המשיבים פוגעת בזכותה החוקתית של העותרת לחופש העיסוק, בניגוד גמור להוראות הדין ולפסיקתו של בית משפט נכבד זה. על רקע האמור דרשה העותרת במכתבה כי יוסדרו הנהלים הנדרשים וינתן לה מענה ענייני ומנומק תוך פרק זמן קצר, שאם לא כן – תאלץ לפנות לבית המשפט בבקשת סעד.

מכתב מיצוי ההליכים מיום 25.5.2025, מצורף **כנספת 11** לעתירה.

33. בעקבות משלוח מכתב מיצוי ההליכים, התנהלו מגעים ותכתובות בין העותרת לבין המשיבים. מגעים אלה העלו חרס, ובסופו של יום, בחלוף כחצי שנה מעת החלו המגעים עם המשיבים, לא חלה התקדמות כלשהי ולא חל כל שינוי בעמדתם של המשיבים. בצד זאת, **המגעים שנוהלו לאחר מכתב מיצוי ההליכים חשפו את התנהלותם הלקויה של המשיבים, כמו גם את היעדר התשתית המשפטית להחלטותיהם. התכתובות והמגעים חידדו והבליטו את העובדה כי אין בידי המשיבים כל מענה משפטי לטענות המפורטות שהעלתה העותרת במכתב מיצוי ההליכים.** נפרט אפוא בתמצית את המשך השתלשלות העניינים לאחר שליחת מכתב מיצוי ההליכים.

34. ביום 16.6.2025 התקיימה ישיבה בראשות מנכ"ל הרבנות, בהשתתפות עו"ד משמוש מהייעוץ המשפטי לרבנות הראשית, ראש המטה של המשיב 1, הבעלים של העותרת ובאי כוחה. בישיבה חזרה העותרת על דרישותיה והבסיס המשפטי להן, כפי שהועלו במכתב מיצוי ההליכים. לצד מחלוקות שהתגלעו במהלך הישיבה המשותפת, העותרת בירכה על גישתו של המנכ"ל, אשר הדגיש לכל אורך הישיבה את מחויבותה של הרבנות הראשית להעניק שירות לציבור, ולפעול ככל יכולתו למתן השירות המבוקש על ידי העותרת. המנכ"ל סיכם כי יימשך שיח פנימי בתוך הרבנות, וכי בכל מקרה יצא מכתב מענה רשמי למכתב מיצוי ההליכים, זאת על מנת שהעותרת תוכל לכלכל את צעדיה להמשך.

35. ביום 22.6.25 התקבל מכתב מענה מטעמה של עו"ד אורית משמוש מהלשכה המשפטית של הרבנות הראשית לישראל (להלן – **מכתב המענה מטעם הרבנות**). במכתב המענה מטעם הרבנות חזרה עו"ד משמוש על עמדת הרבנות הראשית, ולפיה אין ביכולתה להעניק תעודת הכשר ליבוא בשר עופות מחו"ל בשל היעדר מערך פיקוח מתאים, וטענה כי הקמת מערך שכזה מצריכה משאבים וכלים שאינם בנמצא. במכתב חזרה הרבנות על טענתה כי

השוק המקומי מספק ממילא את צרכי הצרכנים. כן צויין, כי לדעת הרבנות הראשית, הענקת תעודת הכשר בנסיבות אלה תהווה הטעיה של הציבור, וכי מגבלות אלה עומדות בתנאי פסקת ההגבלה ואינן פוגעות שלא כדין בחופש העיסוק. עוד צוין במכתב, כי לאחר ייצוב מערך שחיטת הבקר בחו"ל ובחלוף פרק זמן נוסף, תבחן הרבנות שוב את הנושא, מבלי להתחייב לתוצאה כלשהי. בכך, למעשה, אישרה הרבנות הראשית כי לעת הזו אין בכוונתה להסדיר את הנושא או לקבוע נהלים שיאפשרו לעותרת לפעול בהתאם לדין, ולשיטתה היא אינה מחוייבת לפעול לכך.

36. למרבה הצער, ובכל הכבוד הראוי, העמדה המוצגת במכתב זה היא מקוממת וחסרת תשתית משפטית ועובדתית. הדברים מקוממים, שכן עמדת המשיבים חוזרת על אותן טענות ישנות שהוצגו בעבר, מבלי לטרוח להתמודד כלל עם הטענות המשפטיות המנומקות שהועלו בהרחבה על ידי העותרת במסגרת מכתב מיצוי ההליכים, ובמסגרת הישיבות שהתקיימו, לרבות הפנייה לפסיקה מפורשת של בית משפט נכבד זה. המשיבים בחרו להתעלם כליל מן הפגמים המשפטיים המהותיים שפורטו בפניהם, לרבות הפגיעה בזכות החוקתית לחופש עיסוק, וממשיכים לדבוק בהחלטותיהם. נביא את הדברים כלשונם (סעיפים 9 ו-10 למכתב המענה מטעם הרבנות):

9. לכאורה, הקשיים בתחום פיקוח הכשרות על שחיטת הבקר בחו"ל ובתחום פיקוח הכשרות על שחיטת בעלי הכנף בחו"ל הינם זהים, אלא שבניגוד לשחיטת הבקר, שהאפשרות הבלעדית לספק מענה לצרכנים בתחום זה היא באמצעות ייבוא תוצרת מחו"ל, ביחס לשחיטת בעלי הכנף, למיטב ידיעתנו, נכון להיום יש ביכולת השוק המקומי לספק את צרכי המשק בתוך גבולות המדינה, וממילא האבחנה ביניהם הינה על רקע ענייני ומוצדק. כפי שציין עו"ד גולדברג במכתבו שבסימוכין, מתוך השיקולים המפורטים לעיל, הנוגעים לכשרות המזון גרידא, מדיניותה הנוהגת של הרבנות הראשית לישראל, ככלל, לאורך שנים רבות, היא לאפשר שחיטה מטעמה בחו"ל ומתן תעודות הכשר לתוצרת הנשחטת בחו"ל, רק בנסיבות שאין חלופות אחרות בשוק המקומי הישראלי על מנת לספק את הביקוש הצרכני בישראל.

10. אכן, אי מתן תעודת הכשר גורר אחריו הגבלה מסוימת, אם כי מצומצמת, על חופש העיסוק. עם זאת, יש לזכור כי חופש העיסוק, ככל זכות אחרת, איננו מוחלט – וניתן להגביל אותו כאשר מדובר בהגנה על אינטרס ציבורי מהותי ובלבד שההגבלה נעשית בסבירות ובאופן שוויוני. בענייננו, קיים אינטרס ציבורי מהותי – לאפשר לצרכן שמבקש לשמור על דיני הכשרות להסתמך על תעודת ההכשר, ולמנוע הטעיה, ההגבלה נעשית בסבירות, בהינתן יכולתו של השוק המקומי לספק את צרכי המשק בתחום שחיטת בעלי הכנף, ובאופן שוויוני, ומשכך היא לגיטימית ועומדת בדרישות הדין.

37. דברים אלה מדברים בעד עצמם, וממחישים כיצד מתעקשים המשיבים לשוב ולטעון טענות בניגוד לדין, ואשר כבר נסתרו במפורט במכתב מיצוי ההליכים, מבלי אף לנסות ולבחון את הדברים לגופם ומבלי ליתן כל מענה משפטי ענייני לקשיים שהוצגו בפניהם.

38. למחרת, ביום 23.6.2025, התקבל מכתבו של מנכ"ל הרבנות. בפתח מכתבו התייחס המנכ"ל להיבטים הניהוליים והמערכתיים, וציין את העובדות הבאות:

"1. הרבנות הראשית לישראל ערוכה לתת מענה ליבוא כל סוגי הבשר ומוצריו, באמצעות היחידות המקצועיות הפועלת תחת אגף בכיר כשרות חו"ל ושחיטה: ענף שחיטה – צאן ובקר, תחום שחיטה – בעלי כנף ותחום מפעלי עיבוד בשר.

2. בתוך כך, הרבנות הראשית אינה נדרשת להקמת מערך נוסף וערוכה לאפשר יבוא בשר בעלי כנף בטווח זמן מידי, בהתאם למפורט בהמשך. לכן אין יסוד לאמירה המופיעה במכתבה של עו"ד משמוש (סעיף 6) לפיה "לעמדת הרבנות הראשית, בכלים העומדים לרשותה כיום, אין לה יכולת מעשית לבנות ולנהל מערך נוסף עבור תחום שחיטת בעלי הכנף בחו"ל". לרבנות הראשית אין מגבלה כלשהי לפתיחת שוק הבשר ליבוא על ענפיו השונים, לרבות צאן ובקר, בעלי כנף ובשר מעובד.

3. בשולי הדברים אציין כי העמדה שהוצגה על ידי עו"ד משמוש, מלבד זאת שאיננה עמדה משפטית, כי אם ניהולית, ושאין בסמכותה לקבוע זאת, עמדה זאת גם אינה נכונה. אין צורך בהקמת מערך נוסף. הגורם שמאשר צוות שחיטת צאן ובקר יכול לאשר גם צוות שחיטת בעלי כנף; הגורם שעוקב אחר כמויות הבשר הנשחט ומוציא את תעודת השחרור מהנמל לבשר המיובא הוא אותו גורם גם לצאן ובקר וגם לבעלי כנף."

39. עוד הוסיף המנכ"ל וציין במכתבו, כי הוגשו בעבר בקשות מארה"ב מאוקראינה וכן מברזיל (בקשת העותרת). אשר לבקשה מאוקראינה פירט המנכ"ל כי בהתאם למדיניות נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל דאז, הראשון לציון הרב יצחק יוסף שליט"א:

"נשלח גורם מקצועי מטעם הרבנות לבדיקת המשחטה באוקראינה וניתנו לבעלי המפעל הערות לתיקון המפעל. לפני השלמת הליך אישור הבקשה, הסתיימה כהונתו של הראשון לציון ולא ניתן היה להשלים את הליך אישור הבקשה. בעת הזו, לאחר כניסתו של הרב הראשי לישראל ונשיא מועצת רבנות הראשית לישראל, הרב קלמן מאיר בר שליט"א, בקשות אלו לפתיחת השוק ליבוא בשר-בעלי-כנף נמצאות על שולחנו וממתינות להכרעתו."

40. יודגש, כי מכתבו של המנכ"ל עולה, כי לא זו בלבד שהרבנות ערוכה לתת מענה למתן תעודות הכשר לעוף מיובא, אלא שאף החלו צעדים אופרטיביים ממשיים אשר לא הושלמו.

41. בהמשך לכך, פירט המנכ"ל את הצעדים שניתן לנקוט כבר בשלב זה לצורך קידום בקשת העותרת, כגון: בדיקת תקינות למפעלה של העותרת שמצוי בהליכי שיפור והתאמה, הדרכה של העותרת כיצד להתאים את המפעל לדרישות הלכתיות של הרבנות הראשית, בדומה לאישור שניתן למשחטות הפועלות בישראל; וכן גיבוש מתווה

ראשוני לייבוא בשר כשר של בעלי כנף, אשר יכלול הנחיות לביצוע השחיטה, ואישור צוות שחיטה. המנכ"ל קבע במכתבו כי ניתן כבר בשלב זה, במקביל לקביעת הנחיות כלליות, ליישם את המתווה הראשוני.

42. בכל הנוגע להתחייבות ללוח זמנים סופי לאישור כולל של הנהלים, הדגיש המנכ"ל, כי הדבר כפוף להחלטת מועצת הרבנות הראשית לישראל.

43. להבדיל ממכתב המענה מטעם הרבנות, במכתבו של המנכ"ל - לראשונה - ניתנה התייחסות לטענות המשפטיות שהעלתה העותרת במכתב מיצוי ההליכים. המנכ"ל, בצורה ברורה ונחרצת, שעולה בקנה אחד עם הוראות הדין והפסיקה, כתב את הדברים הבאים אשר ראוי לצטטם:

"אין מקום להנחת העבודה שהוצגה במכתביהם של ער"ד הראל גולדברג וער"ד אורית משמוש, לפיה "מדיניותה הנוהגת של הרבנות הראשית לישראל, ככלל, לאורך שנים רבות, היא לאפשר שחיטה מטעמה בחו"ל ומתן תעודות הכשר לתוצרת הנשחטת בחו"ל, רק בנסיבות שאין חלופות אחרות בשוק המקומי הישראלי על מנת לספק את הביקוש הצרכני בישראל". עניינה של הרבנות הוא כשרות המוצר בלבד, והבטחת אספקת בשר כשר לציבור בישראל. הרבנות אינה רשאית, ואינה מתכוונת לשקול שיקולים מסחריים, כלכליים, או שיקולים הנוגעים להגנה על תוצרת מקומית. שיקולים אלו שמורים למשרדי האוצר, הכלכלה והחקלאות". [ההדגשה במקור]

44. המכתב הסתיים בקריאתו של המנכ"ל להמשיך ולשתף פעולה לצורך קידום פתרונות יעילים ומהירים שישרתו את העותרת ואת כלל הציבור בישראל.

צילום מכתבו של המנכ"ל מיום 23.6.25 מצורף **כנספת 13** לעתירה.

45. בהמשך למכתבו של המנכ"ל, ביום 24.6.2025 התקיימה ישיבה נוספת (זום) בראשות המנכ"ל, ובהשתתפות נציגי העותרת ובאי כוחה. בסיומה ביקש המנכ"ל למצות את האפשרות להגעה להסכמות, בטרם פניה לערכאות, והצדדים הסכימו לפעול במשותף לקביעת ישיבה נוספת בראשות המשיב 1.

46. בתאריך 26.6.27 זומנו נציגי העותרת ובאי כוחה לישיבה בראשות המשיב 1, כב' הרב הראשי לישראל, אשר נמסר כי היא תתקיים ביום ראשון ה' – 29.6.25. פגישה זו בוטלה מאוחר יותר, ובמקום קיום הפגישה, הועברו לעותרת שני מכתבים, כדלהלן:

47. המכתב האחד, מכתבו של סגן יו"ר ועדת שחיטת חו"ל, הרב שמואל אליהו, למנכ"ל הרבנות, במסגרתו טען הרב אליהו כי מחלקת שחיטת חו"ל ברבנות הראשית לא ערוכה לפקח על שחיטת עופות בחו"ל, ושלמנכ"ל אין סמכות לחלוק על החלטת הרב הראשי לישראל. עוד נכתב כי על המנכ"ל להודיע לעותרת כי המכתב שנשלח מטעמו לעותרת אינו על דעתו של הרב הראשי או מחלקת שחיטת חו"ל. לבסוף ציין הרב אליהו כי **"מועצת הרבנות הראשית האחראית על נתינת כשרות לא תתן כשרות לעופות הנשחטים בחו"ל בגלל הבעיות שהוזכרו לעיל ובעיות נוספות אחרות."**

צילום מכתבו של סגן יו"ר ועדת שחיטת חו"ל למשיב 4 מיום 29.6.2025 מצורף **כנספת 14** לעתירה.

48. המכתב השני נשלח לעותרת על ידי רמ"ט המשיב 1, במסגרתו הובהר כי:

**"לא חל כל שינוי במדיניות הרבנות הראשית לישראל בנושא יבוא עופות מחו"ל,
כפי שבאה לידי ביטוי בהחלטת וועדת שח"ל מיום י"ב שבט תשפ"ד (21/1/24)
שהתקבלה פה אחד, לבקשת נשיא מועצת הרבנות הראשית דאז הראשל"צ הרב
יצחק יוסף שליט"א"**

עוד הובהר במכתב, כי עמדת המשיב 4 אינה משקפת את עמדת המשיב 1, עמדת המשיבה 3 ועמדת ועדת שח"ל חו"ל בעבר ובהווה.

צילום מכתבו של רמ"ט המשיב 1 לעותרת מיום 29.6.2025 מצורף **כנספת 15** לעתירה.

49. נציין, כי רמ"ט המשיב 1, מתייחס במסגרת מכתבו להחלטת ועדת שח"ל מיום 21/1/24. עיון ב"החלטה" מעלה כי מדובר בפרוטוקול דיון המחזיק מספר שורות בלבד, ואשר נערך לפני למעלה משנה וחצי. בסיכום הדיון מובאים דברי שני רבנים: הרב אהרן, אשר ציין כי "קשה להתחיל בנושא של יבוא עופות ומוצרי בשר מעובד כל עוד יש פרצות ביבוא הבשר. הראשון לציון שליט"א מבקש שלא להרחיב את היבוא ליבוא עופות ובשר מעובד עד שלא יפתרו הבעיות הקיימות בשחיתות בשר בחו"ל"; והרב אליהו אשר ציין כי: "קשה להתחיל בנושא של יבוא עופות ומוצרי בשר מעובד כל עוד יש פרצות ביבוא הבשר. כשרות הבשר היא דאורייתא". מנכ"ל הרבנות ציין באותה ישיבה כי: "אין פרצות, יש תקלות. לארץ נכנסים כ – 100 אלף טון בשר בשנה – זוהי מערכת לוגיסטית מורכבת. האם תקלות הן בתחום הסביר? לדעתי התשובה היא: כן רבתי".

כלומר, המשיבים מבקשים להסתמך על דיון מלפני למעלה משנה וחצי שבו ציינו המשתתפים את הצורך לטפל בכמה בעיות בתחום יבוא הבשר בטרם יידון נושא יבוא העופות. בניגוד לאמור במכתבו של הרמ"ט, בהחלטת ועדת שח"ל לא מוזכרת מדיניות כלשהי, ובישיבה זו לא הובעה כל עמדה עקרונית השוללת את יבוא העופות מטעמים של מדיניות כשרות.

צילום פרוטוקול ועדת שח"ל מיום 22.1.2024 מצורף **כנספת 16** לעתירה.

50. משהתקבל המענה הסופי מטעם המשיבים לפיו אין בכוונתם לפעול בהתאם לחובתם על פי דין, לא נותרה לעותרת כל ברירה אלא לפנות בעתירה לבית משפט נכבד זה.

51. עוד בטרם נפרט את טענותיה המשפטיות של העותרת בגין יש להיענות לסעדים המבוקשים בעתירה, כבר מהתיאור הנורמטיבי והעובדתי עולה התמונה העגומה הבאה: חרף פניות חוזרות ונשנות של העותרת במשך חודשים ארוכים, בצירוף הצגת פתרונות מעשיים ונכונות לשיתוף פעולה מלא, נמנעו המשיבים מלהעמיד לעותרת כללים ונהלים ברורים שיאפשרו לה לפעול על פי דין ולייבא בשר עופות כשר מחו"ל. במקום זאת, ניתנו לעותרת תשובות סותרות ומתחלפות, אשר חלקן אף נעדרות בסיס עובדתי כעולה ממכתב מנכ"ל הרבנות, ואשר נשענו על שיקולים שאין להם עיגון בדין ואינם נמנים עם השיקולים ההלכתיים שמוסמכת הרבנות הראשית להביא בחשבון.

52. כך למעשה נוצרה מציאות בלתי אפשרית, לפיה אין בידי העותרת לדעת מהן הדרישות ההלכתיות שעליה לעמוד בהן לשם קבלת תעודת הכשר, והיא נותרת מול שוקת שבורה, לאחר שהתחייבה להשקעה כלכלית ניכרת (שכבר החלה לצאת לפועל) והיערכות מקיפה לשם קיום פעילות עסקית לגייטמית, אשר בצידה גם תועלת ציבורית ואינטרסים ציבוריים כאמור לעיל. מצב דברים זה, שבו רשות מינהלית נמנעת לאורך זמן מלממש את חובתה לקבוע נהלים ולספק מענה ענייני בהתאם להוראות הדין ותוך זמן סביר, מחייב את התערבותו של בית משפט נכבד זה.

הטענות המשפטיות:

54. כאמור, על-פי סעיף 2 לחוק בשר ומוצריו, אסור לייבא בשר לישראל אלא אם ניתנה לגביו תעודת הכשר מטעם מועצת הרבנות הראשית. סעיף 1 לחוק בשר ומוצריו מגדיר בשר כ-"כל סוגי בשר ומוצריו הראויים למאכל אדם, לרבות בשר ומוצריו של בעלי כנף לסוגיהם", וקובע במפורש שתעודת ההכשר ניתנת בידי הרבנות הראשית או מי שהוסמכה על-ידה. הוראה דומה מופיעה בסעיף 2 לחוק איסור הונאה בכשרות, תשמ"ג-1983, המחייב כי תעודת הכשר לבשר מיובא יינתן בלעדית על-ידי מועצת הרבנות הראשית או רב מטעמה.

55. בהתאם למושכלות ראשוניים במשפט המינהלי - אשר מבוססים ומעוגנים בפסיקתו העניפה של בית משפט נכבד זה - רשות מינהלית מחויבת לקבל את החלטותיה על בסיס הליך מינהלי סדור ומובנה, שיטתי ורציונלי, הכולל איסוף נתונים, שקילת חלופות, וקבלת החלטה מנומקת. כך למשל בבג"ץ 297/82 **ברגר נ' שר הפנים**, נקבע:

"תהליך קבלת ההחלטה על ידי מי שהוקנתה לו סמכות על-פי חוק מן הראוי שיהיה מורכב, בדרך כלל, ממספר שלבים בסיסיים חיוניים, אשר הם הביטוי המוחשי להפעלת הסמכות המשפטית תוך התייחסות לנושא מוגדר, ואלו הם: איסוף וסיכום הנתונים (לרבות חוות הדעת המקצועיות הנוגדות, אם ישנן כאלה), בדיקת המשמעויות של הנתונים (דבר הכולל, במקרה של תיזות חלופות, גם את בדיקת מעלותיהן ומגרעותיהן של התיזות הנוגדות) ולבסוף, סיכום ההחלטה המנומקת"

56. זוהי הקומה הבסיסית להפעלת סמכות מינהלית, על גביה, בשורה של פסקי דין, הוצאו צווים מוחלטים שחייבו את רשויות המנהל השונות לקבוע הנחיות כלליות כתנאי להפעלת סמכותן. פסקי הדין בהם בית המשפט התערב וקבע כי על הרשות להתקין הנחיות הם בעיקר בתחומים הכלכליים אשר מחייבים עמידה קפדנית של הרשויות בכלל חובותיה המינהליות לרבות שיוויון ושקיפות. כך למשל בתחום חלוקת הקצבות כספיות ומתן תמיכות ממשלתיות [בג"ץ 549/75 **חברת סרטי נח בע"מ נ' המועצה לביקורת סרטים ומחזות**, פ"ד (1), 757, 766; בג"ץ 528/85 **חזאן נ' המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות**, פ"ד (2) 487, 489]; בתחום החינוך, הדת והתרבות [בג"ץ 780/83 **ישיבת תומכי תמימים ואח' נ' מדינת ישראל** (לא פורסם, ניתן ביום 29.5.84); בג"ץ 59/88 בשג"ץ 51/89 **צבן נ' שר האוצר**, פ"ד מב(4), 705-706-707]; הענקת רשיונות וזכויות; חלוקת מכסות על ידי רשות מינהלית, ועוד.

57. הנה כי כן, בפסיקתו העניפה של בית המשפט העליון חזר בית המשפט והדגיש את חובתה של רשות מינהלית לקבוע אמות מידה ונהלים סדורים להפעלת סמכויותיה, ובמיוחד כאשר מדובר בחלוקה של משאבים ציבוריים. בפסק הדין המנחה בבג"ץ 3638/99 **בלומנטל נ' עיריית רחובות** פ"ד נד(4) 220, ביטל בית המשפט החלטה של רשות מקומית שאושרה על ידי שר הפנים להקצות מקרקעין של העיריה, זאת, בין היתר בהעדר נוהל סדור וקריטריונים ברורים, ענייניים, שוויוניים וגלויים. העדרם של נהלים כאלה מהווה פגם מינהלי מהותי, הפוגע בעיקרון השוויון ובאמון הציבור, ועלול להוביל להחלטות שרירותיות ומשוא פנים. ואכן, בעקבות פסק הדין בעניין בלומנטל גובשה הנחיה מטעם משרד הפנים להקצאת מקרקעין ברשויות מקומיות.

"לאחר שמצאנו כי קיימת הסמכה חוקית להתנות את הרישיון המיוחד לפי סעיף 10 לחוק כלי היריה בתנאים, נשאלת השאלה כיצד תפעיל הרשות המינהלית את סמכותה, כלומר, מהם הכללים שינחו אותה בקביעת התנאים. הרשות המינהלית יכולה, על דרך העיקרון, להפעיל את שיקול דעתה בקביעת תנאים לרישיון באופן פרטני ביחס לכל מבקש ומבקש, ויכולה היא להפעיל את שיקול דעתה על פי מדיניות כללית שקבעה לעצמה. קביעת מדיניות כללית נעשית על ידי הרשות המינהלית פעמים רבות, בדרך של קביעת "הנחיות מינהליות". ראו דברי זמיר, כך ב', בעמ' 778:

"יצירת ההנחיות היא, מבחינה מהותית, הפעלת שיקול דעת. להבדיל מהפעלת שיקול הדעת לגבי מקרה מסוים, יצירת ההנחיות היא הפעלת שיקול הדעת לגבי סוג של מקרים... במקום שהרשות המינהלית תעבור מחדש בכל מקרה ומקרה את התהליך המורכב של הפעלת שיקול הדעת, כאשר בכל מקרה עליה להחליט מה מטרת החוק שהעניק לה את הסמכות, מה השיקולים הענייניים והזרים לאותה סמכות, ואיזה משקל לייחס לשיקולים הענייניים, היא עוברת את התהליך באופן קיבוצי לגבי סוג של מקרים."

בתחומים רבים בהם פועל המינהל מהוות ההנחיות את השלד הנורמטיבי העיקרי, ולעתים הבלעדי, אשר באמצעותו מתקבלות החלטות ומבוצעות פעולות [יואב דותן "פרסום הנחיות מינהליות" משפט וממשל ג(2) 476, 475 (תשנ"ו) (להלן: מאמרו של דותן)]. הנחיות פנימיות אלה יופיעו, בדרך כלל, מקום שבו מפעילה הרשות המנהלית שיקול דעת וכאשר בדבר החקיקה המהווה את מקור הסמכות לא נקבעו קריטריונים שינחו את הרשות המנהלית בפעולתה (הר זהב, עמ' 125). לקביעת הנחיות, להבדיל מקבלת החלטות באופן פרטני, יתרונות, אשר בית המשפט הכיר בהם בפסיקתו: גיבוש הנחיות מאפשר לרשות לערוך בירור יסודי ולהתייעץ עם גורמים רלוונטיים; קיומן של

הנחיות מייצל את פעולת הרשות והפעלתן תורמת לאחידות, יציבות ועקביות של פעולתה ולשוויון בהפעלת הסמכות. קיומן של הנחיות מאפשר לאזרח, הנזקק לרשות המנהלית, לצפות ולכלכל את צעדיו במידה סבירה של ודאות, ומקלה על הפעלת ביקורת על פעולת הרשות; בנוסף, על אף כלליותן של ההנחיות, הן מאופיינות בגמישות שאינה קיימת, למשל, בחקיקה [זמיר, כך ב', עמ' 778-779; יואב דותן הנחיות מינהליות 346-361 (1996); בג"ץ 5016/96 חורב נ' שר התחבורה, פ"ד נא(4) 1, 74 (1997); בג"ץ 4540/00 אבו עפאש נ' שר הבריאות (לא פורסם, 14.5.2006), סעיף 6(א) לפסק הדין].

59. עקרונות אלו המעוגנים בפסיקתו של בית המשפט העליון, חלים כמובן, גם על מועצת הרבנות הראשית, בהיותה גוף מינהלי המופקד על מתן תעודות הכשר לבשר מיובא - פעולה אשר מהווה תנאי בל יעבור ליבוא בשר לישראל, ולפיכך מקנה לה שליטה בלעדית על שוק רחב ובעל משמעות כלכלית וצרכנית ניכרת. המדובר איפוא בהפעלת סמכות מינהלית מובהקת, אשר יש להפעילה על פי נהלים סדורים, אחידים וכתובים מראש, באופן שיבטיח שקיפות, ודאות, שוויון בין היבואנים, והגנה על עקרונות של שלטון החוק ומינהל תקין. לפיכך, חובתה של הרבנות הראשית לקבוע נהלים מסודרים גם ליבוא בשר עוף -

בדומה לנהלים הקיימים ליבוא בשר בקר - נובעת לא רק מהגיונה של מערכת רגולטורית תקינה, אלא מעקרונות היסוד של המשפט המינהלי, כפי שהתוותה אותם הפסיקה.

60. העותרת תטען, כי מצב שבו אין לרבנות נהלים לייבוא בשר עופות כשר, הוא בלתי סביר ואינו יכול לעמוד משפטית.

61. העותרת תוסיף ותטען כי הוראות חוק בשר ומוצריו **מחייבות** את המשיבים לקבוע כללים לייבוא עופות כשרים לישראל, גם מן הטעם שמדובר בסמכות חובה, שעל הרשות מוטלת חובה להפעילה. הדבר עולה הן מלשון החוק אשר מתייחסת להגדרת "תעודת הכשר" כ- "תעודת הכשר לבשר מיובא שנתנה מועצת הרבנות הראשית לישראל או מי שהיא הסמיכה לעניין זה" (סעיף 2 לחוק בשר ומוצריו). החוק אינו כולל את המילה "רשאית" כפי שנהוג ביחס לחקיקה הקובעת סמכות רשות, ומשכך כבר מלשון הגדרת הסמכות בחוק עולה שמדובר בסמכות שהיא סמכות שחובה להפעילה.

מעבר לכך, גם אם יטען הטוען כי מדובר בסמכות רשות ולא בסמכות חובה, אין משמעות הדבר כי הרשות יכולה להימנע מקבלת החלטה בבקשה המוגשת אליה בקשר לסמכות שניתנה לה, וזאת ללא טעם מספק. סמכות הרשות מחייבת אותה להפעיל שיקול דעת ענייני, לבחון את הבקשה ולהכריע בה לגופה, בהתאם לקריטריונים ענייניים ותשתית עובדתית ראויה. בענייננו, שיקול הדעת הנתון לרשות נוגע אך ורק לשאלה אם ניתן להעניק תעודת הכשר, ולא לשאלה הכללית אם נכון לקבוע כללים למתן תעודת הכשר לסוגים שונים של בשר. יפים לענייננו דבריו של פרופ' י' זמיר, בספרו "הסמכות המינהלית" (כרך א' עמוד 226):

"מן הצד השני, בסמכות הקרויה סמכות רשות, אפילו כאשר החוק מדבר בלשון של שיקול דעת מוחלט, נכללת חובה להפעיל את שיקול הדעת, להכין תשתית עובדתית ראויה ולשקול שיקולים ענייניים. הווי אומר, חובה ורשות הם מושגים יחסיים. כל סמכות היא, הלכה למעשה, סמכות מעורבת."

62. מבחינת משפטית, ניתן היה להסתפק בניתוח האמור המטיל חובה על הרבנות - כרשות מינהלית - לקבוע נהלים; ואולם, לצורך ביסוס וחיזוק דרישת העותרת לקביעת הנחיות ולחלופין לאישור פרטני של בקשתה לייבוא בשר עופות כשר, נתייחס עתה גם להנמקתה של הרבנות הראשית שלא לפעול להתקנת נהלים ליבוא בשר עופות כשר.

63. כפי שפורט לעיל, ביום א' בניסן תשפ"ה (1.4.2025) השיבה הרבנות הראשית לפנייתה הראשונה של מרשתנו לקביעת נהלים לשחיטת בשר עופות בחו"ל לצרכי יבוא, באמצעות היועץ המשפטי דאז של הרבנות הראשית. במענה צוין, כי בשלב זה "הרבנות אינה מקדמת מהלך לשחיטת עופות מחוץ לישראל", וזאת מהטעם ש"**נכון להיום, למיטב ידיעתנו, ביכולת השוק המקומי לספק את צרכי המשק**". עוד נכתב, כי מאחר שמדובר במערך חדש שלא היה קיים בעבר, יש "צורך לבחון את הנושא לעומקו ולהבטיח שיקולים מקצועיים, הלכתיים וצרכניים". בנוסף נמסר כי הרב הראשי החדש "אינו שולל בחינה מחודשת של הנושא בעתיד", אך בשלב זה "המאמץ ממוקד ביציבות מערך שחיטת הבקר".

במכתב המענה מטעם הרבנות (מכתבה של עו"ד משמוש) למכתב מיצוי ההליכים מטעם הח"מ, חזרה הרבנות על עמדתה ומסרה כי "**מדיניותה הנוהגת של הרבנות הראשית לישראל, ככלל, לאורך שנים רבות, היא לאפשר שחיטה מטעמה בחו"ל ומתן תעודות הכשר לתוצרת הנשחטת בחו"ל, רק בנסיבות שאין חלופות אחרות בשוק המקומי הישראלי על מנת לספק את הביקוש הצרכני בישראל**". בכל הנוגע לאפשרות להסדיר את הסוגיה בעתיד, מסרה הרבנות כי "כפי שציין עו"ד גולברג במכתבו, לאחר ייצוב מערך שחיטת הבקר בחו"ל, ובחלוף פרק זמן נוסף הדרוש לצורך לימוד והעמקה בכלל תחומי הפעילות שבאחריות הרבנות

הראשית לישראל, ובפרט בנושא שבנדון, נכון יהיה כבוד הרב הראשי להידרש לסוגיה ולבחון אותה בשנית, מבלי כמובן להתחייב מעכשיו בדבר תוצאותיה של בחינה זו".

64. מדברי הרבנות עולה איפוא, כי אין כל טעם ענייני שמונע ממנה להפעיל את סמכותה על פי דין, ואף לא עולה טענה במישור ההלכתי המונע קביעת נהלים לשחיטת עופות בחו"ל. למעשה, **הרבנות אינה מציגה מניעה הלכתית או מקצועית כלשהי להימנעותה מקביעת הנהלים, אלא מבססת את הימנעותה על הערכה כללית שלפיה אין כיום צורך ביבוא עופות מחו"ל**, שכן לדעתה – השוק המקומי מסוגל לענות על צורכי המשק.

בכל הכבוד הראוי, הרבנות הראשית לישראל אינה יכולה לקבוע מדיניות אשר בפועל מונעת את פתיחת השוק לשחיטת עופות בחו"ל על הערכה כלכלית - תפעולית שלה. כידוע, בהתאם לפסיקה עניפה בעניין, השיקולים היחידים הרלוונטיים שבסמכותה של הרבנות הראשית לשקול לצורך מתן תעודות הכשר ליבוא בשר מחו"ל הם שיקולים הלכתיים - הא ותו לא. ממכתב המענה מטעמה, עולה איפוא, כי הרבנות מודה למעשה כי הימנעותה מקביעת נהלים מתבססת על שיקול שאין בסמכותה לשקול.

65. ההלכה הברורה בסוגיה זו, המגדרת את שיקוליה של הרבנות הראשית במתן תעודות הכשר לבשר מיובא מחו"ל לשיקולים הלכתיים המצויים בגרעין הקשה של דיני הכשרות, נקבעה בעתירה אחרת שהגישה העותרת לפני כעשרים שנה - בג"ץ 7471/05 בלדי בע"מ נ' מועצת הרבנות הראשית לישראל (להלן: פרשת בלדי). באותו ענין ביקשה העותרת, לייבא בשר כבש כשר מאוסטרליה ולהכשירו בישראל, בהתאם לפרקטיקה שהייתה נהוגה באותה עת כלפי בשר בקר קפוא, ואשר אף התבצעה בפועל במפעליה בישראל.

66. הרבנות סירבה לאפשר את יבוא הבשר, תוך שהיא מתנה את קבלת ההכשר בביצוע הליך ההכשרה בחו"ל, במקום השחיטה. עמדתה התבססה על טעמים הלכתיים הנוגעים למחלוקת בעניין הקפאת בשר לפני הכשרות, וטענה כי הדרישה מבוססת על רצונה להימנע מטעויות או מהונאת ציבור שומרי הכשרות.

חרף הצגת טעמים הלכתיים לתנאי שקבעה הרבנות הראשית באותה פרשה, קבע בית המשפט את הדברים הבאים, אשר יפים לענייננו ככתבם וכלשונם, ואף ביתר שאת:

" דבר החקיקה הרלוונטי לענייננו, שעוסק במתן תעודות הכשר לבשר המיובא ארצה, הוא חוק בשר ומוצריו, התשנ"ד-1994 (להלן: חוק הבשר). סעיף 2 לחוק זה קובע כי: "על אף האמור בכל דין, ובכפוף לאמור בסעיף 3 שאיננו רלוונטי לענייננו - ד.ב.), לא ייבא אדם בשר אלא אם קיבל לגביו תעודת הכשר". המונח "תעודת הכשר" מוגדר בסעיף 1 לחוק הבשר באופן הבא: "תעודת הכשר" - תעודת הכשר לבשר מיובא שנתנה מועצת הרבנות הראשית לישראל או מי שהיא הסמיכה לענין זה".

המשיבה היא, אפוא, הגורם המנהלי המוסמך על-פי חוק ליתן תעודות הכשר לבשר המיובא ארצה. מהיותה של המשיבה רשות שלטונית הפועלת מכוח הסמכויות המוקנות לה בחוק כפופה היא, כמובן, לכללים החלים על כל רשויות המינהל, ובהם האיסור לחרוג ממסגרת הסמכות המוקנית לה בחוק, החובה לנהוג בשוויון, האיסור לשקול שיקולים זרים והחובה להפעיל את שיקול הדעת המוענק לה מכוח החוק באופן סביר ומידתי (ראו: בג"ץ 465/89 רסקין נ' המועצה הדתית ירושלים, פ"ד מד(2) 673 (להלן: עניין רסקין), בעמ' 677-678; בג"ץ 5009/94 מיטראל בע"מ נ' מועצת הרבנות הראשית לישראל, פ"ד מח(5) 617 (להלן: עניין מיטראל), בעמ' 623-624; בג"ץ 351/04 מלון פלס בע"מ נ' הרבנות הראשית, המועצה הדתית

נתניה, פ"ד נט(2) 433, 436). שתי שאלות הובאו בפנינו להכרעה במסגרת עתירה זו: האחת, מהם השיקולים אותם רשאית המשיבה לשקול בבואה להחליט האם ליתן תעודת הכשר ליבואן פלוני; ובפרט האם הייתה המשיבה רשאית במסגרת הסמכויות הסטטוטוריות המוענקות לה, ובשים לב לכוחה לפגוע בזכות לחופש העיסוק לצורך השמירה על כשרות הבשר הנמכר לציבור, למנוע מהעותרת לייבא בשר כשר שאינו מוכשר לפני הגיעו ארצה; והשאלה הנוספת - האם בסרבה ליתן לעותרת אישור עקרוני ליבוא בשר כבש כשר שאינו מוכשר הפלתה המשיבה את העותרת שלא כדין ועל בסיס שיקולים זרים ביחס ליבואני בשר אחרים.

7. חוק הבשר, שהוא כאמור דבר החקיקה הרלוונטי לענייננו, אינו מפרט במפורש מהם השיקולים אותם על המשיבה לשקול בבואה להחליט האם ליתן ליבואן המבקש לייבא בשר לישראל אישור עקרוני ליבוא הבשר, כפי שמבקשת העותרת (כאשר ההנחה היא שלכשיגיע לישראל הבשר, שנתקבל לגביו אישור עקרוני, תינתן לו תעודת הכשר על ידי המשיבה). לעומת זאת, בחוק איסור הונאה בכשרות קבע המחוקק מפורשות בסעיף 11 לחוק כי: "במתן תעודת הכשר, יתחשב הרב בדיני כשרות בלבד". סעיף 11 הנזכר פורש בפסיקתו של בית משפט זה באופן שמגביל את שיקולי הרשות המעניקה את תעודת ההכשר אך ורק לכללים ההלכתיים הנוגעים לכשרות המזון. כן נקבע בהקשר זה כי הסמכות הנתונה לגורמים המוסמכים להעניק תעודת הכשר על פי חוק איסור הונאה בכשרות נועדה למנוע הונאה של צרכני המזון הכשר ביחס לכשרות המזון, ואין מדובר בסמכות שבאה להשליט דינים הלכתיים, שאינם נוגעים לכשרות המזון (ראו: עניין רסקין, בעמ' 681-682; בג"ץ 7203/00 מעדני אביב אוסובלנסקי בע"מ נ' מועצת הרבנות הראשית, פ"ד נו(2) 196, 208-211). על אף העדר הוראה מקבילה לסעיף 11 הנ"ל בחוק הבשר נקבע בפסיקתנו כי השיקולים בהם יש להתחשב במתן תעודת הכשר לבשר מיובא בהתאם לחוק הבשר דומים לשיקולים הנוגעים למתן תעודת הכשר על-פי חוק איסור הונאה בכשרות. היינו, שיקול הדעת של הגורמים המוסמכים ליתן תעודת הכשר לבשר מיובא מוגבל לבחינת יישום הכללים המהווים את ה"גרעין הקשה" של דיני כשרות המזון בהלכה. מובן כי הבדלי הניסוח שבין הוראות החוק בשני החוקים הנ"ל הם חסרי משמעות מבחינת סוג השיקולים הענייניים שמסורים לרבנות הראשית לשם מתן תעודות הכשר. בעניין מישראל התייחס השופט (כתוארו דאז) ת' אור לשיקולים, אותם רשאים לשקול הגורמים המוסמכים להעניק תעודות הכשר לפי חוק הבשר, באופן הבא:

"חוק הבשר אינו קובע על-פי אילו קריטריונים יוחלט אם בשר הינו כשר אם לאו. אין בו הוראה דומה לזו שבחוק איסור הונאה בכשרות, תשמ"ג-1983, שעל פיה 'במתן תעודת הכשר יתחשב הרב בדיני כשרות בלבד' (סעיף 11 לחוק). ייתכן שהחיפזון בחקיקת חוק הבשר גרם לכך שאין בו הוראה דומה לזו שבחוק איסור הונאה בכשרות. אך נראה שלא יכול להיות ספק, שכוונת החוק הייתה לכך שבמסגרת הסמכות שהוקנתה לרבנות הראשית לתת תעודת הכשר, עליה להפעיל את דיני הכשרות לפי ההלכה היהודית. כך ניתן להסיק מן העובדה שהסמכות הוקנתה לרבנות הראשית בהיותה סמכות הלכתית עליונה, ובהתחשב בתפקידיה המוגדרים בסעיף 2 לחוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם-1980. עוד ניתן לקבוע, כי הסמכות שהוקנתה לה היא לבחינת כשרותו של הבשר המיובא על-פי אותו 'גרעין

קשה' של דיני כשרות המזון בהלכה, כפי שנקבע הדבר גם לעניין מתן תעודות הכשר לפי החוק למניעת הונאה בכשרות" (ראו, עניין מישראל, בעמ' 623).

הוסיף בית המשפט וקבע (פסקה 9 לחוות דעתה של הנשיאה ביניש):

"השיקולים הבלעדיים, שרשאית המשיבה לשקול בבואה להפעיל את שיקול דעתה לעניין מתן תעודות הכשר לבשר המיובא ארצה, הם שיקולים מובהקים הנוגעים לכשרות הבשר. הדרישה להקים מפעל להכשרת הבשר במדינה אחרת, גם אם אפשרית היא וגם אם טענת העותרת כי שלטונות אוסטרליה אינם מאפשרים זאת לא הוכחה כדבעי, היא דרישה המייקרת את היבוא ומכבידה על המבקש לייבא את הבשר. לפיכך, רק אם מדובר בתנאי אולטימטיבי הנדרש לשם שמירה על הכשרות יכולה דרישה כזו לעמוד."

67. על רקע הקביעות המפורטות לעיל, הוסיף בית המשפט וניתח את שינוי המדיניות של הרבנות והחלטתה שלא להתיר ייבוא בשר קפוא כאשר הליך הכשרתו נעשה בארץ לאחר הפשרתו, בראי מבחני המידתיות - זאת בשל הפגיעה בחופש העיסוק של העותרת.

68. בית המשפט קבע כי החלטת הרבנות הראשית אינה עומדת במבחני המידתיות, וכך נפסק:

"בנסיבות אלה, נראה כי הספקות להם טוענת המשיבה באשר לכשרות אינם ספקות ממשיים, שבכוחם לשלול את כשרות הבשר, ונראה שאף אין בסיס מוצק לחשש בדבר הטעיית צרכני הבשר הכשר. על כן נתקשה להבין מה הבסיס לשינוי העמדה של המשיבה, כאילו מעתה ואילך הכשרת בשר מיובא בישראל גוררת אחריה סיכון לכשרותו. לפיכך, נראה כי המשיבה לא עמדה במבחן המידתיות השני, שכן קיימת דרך שהמשיבה עצמה הכירה בה בעבר ואף ממשיכה להכיר בה בהווה, שפוגעת במידה פחותה יותר ביבואן הפוטנציאלי, ואף יש בה על פני הדברים יתרונות לצרכן הישראלי, והיא להכשיר את הבשר במפעל קיים בישראל.

יצוין, כי גם על-פי מבחן המשנה השלישי במסגרת עילת המידתיות - הוא מבחן האמצעי המידתי "במובן הצר", שבו נבחן היחס בין הנזק שנגרם לפרט כתוצאה מהפגיעה בחופש העיסוק שלו לבין התועלת שצומחת לציבור מהפגיעה בזכות - מדיניותה החדשה של המשיבה בנוגע להכשרת הבשר המיובא אינה עומדת במבחן הביקורת. הדרישה להקמת מתקן הכשרה באוסטרליה, שעה שהעותרת היא בעלת מתקן מתאים בישראל היא דרישה מכבידה. כתוצאה ממניעת האפשרות להכשיר בארץ את בשר הכבש שברצונה של העותרת לייבא נגרמת פגיעה רבה יותר לפעילותה העסקית של העותרת לעומת המצב קודם לכן. יתרה מזו, יש ספק בדבר התועלת שיפיק הציבור ממניעת הכשרת הבשר הקפוא לאחר הפשרתו בישראל. לכאורה על פני הדברים, יש בכך כדי לייקר את הבשר לצרכן הישראלי שומר הכשרות, דבר שייגרם אף כתוצאה מצמצום האפשרות לקיים תחרות מסחרית חופשית בתחום זה. אין ספק שיש לעשות ככל הניתן למניעת הטעיית הציבור ולקידום האפשרות להקפיד על הכשרות עבור ציבור צרכני הבשר הכשר, המהווים בוודאי חלק ניכר מהציבור היהודי במדינת ישראל. אולם המשיבה לא הרימה את הנטל להראות כי אל מול הפגיעה בזכותה של העותרת לעסוק ביבוא בשר כשר לישראל, יש בהכשרה המקוימת במפעל בארץ משום סכנה של ממש להטעיית ציבור הצרכנים."

ודוק: אם בפרשת בלדי, כאשר הרבנות הציגה שיקולים הלכתיים - שנויים במחלוקת אמנם, אך ששיקולים שעניינם בספק הלכתי ממשי לשיטת הרבנות - קבע בית המשפט כי אין בכך כדי להצדיק את הפגיעה בחופש העיסוק של העותרת ובזכותה לייבא בשר כשר, הרי שהדברים נכונים מקל וחומר בענייננו; זאת מאחר שבנידון דידן הרבנות **אינה טוענת כלל לשיקול הלכתי כלשהו**, אלא מודה במענה הרשמי מטעמה, כי **החלטתה נובעת מהערכה כלכלית כללית בדבר סיפוק הביקוש בשוק המקומי**, ועל כן ברי לא ניתן לקבל את התנהלותה של הרבנות, ויש מקום לקביעת נהלים שיאפשרו את יבוא בשר העופות לאלתר; לחלופין, יש לאשר באופן פרטני ולאלתר את בקשת מרשתנו לייבוא בשר עופות כשר מהמפעל בברזיל.

70. כפי שפורט, הרבנות הראשית מודה בפה מלא, כי היא נמנעת מלקבוע נהלים מטעמים שאינם הלכתיים אלא מתוך "הערכה" שהשוק המקומי עונה על צרכי הביקוש לעופות. בכך, לא זו בלבד שהיא חורגת מהשיקולים ההלכתיים שהיא מוסמכת לשקול - היא אף פועלת בלא תשתית עובדתית של ממש, אלא בהישענות על הערכה כללית, לא מבוססת, בתחום שהוא שמחוץ לגדרי אחריותה ומומחיותה. לא למותר לציין, כי אופן פעולה כזה, בהעדר תשתית עובדתית מלאה ומספקת, מהווה כשלעצמו עילה לפסילת החלטה לפי כללי המשפט המינהלי.

71. זאת ועוד: מעבר לעובדה שסוגיית הביקוש וההיצע בשוק העופות בישראל היא כאמור אינה במומחיותה ובסמכותה של הרבנות הראשית, טענת המשיבים לוקה גם בכשל לוגי וכלכלי. לשיטת המשיבים, אין מקום לאפשר יבוא עופות כשרים מחו"ל משום שהשוק המקומי "מספק את הביקוש", אולם טענה זו מתעלמת מהעובדה הפשוטה כי לא רק שהמחיר הוא פונקציה של ביקוש, לא אחת הביקוש למוצר תלוי גם במחירו: ככל שמחיר של מוצר יורד, כך על פי רוב יגדל הביקוש לאותו המוצר בקרב הציבור, ולהיפך. הביקוש איננו מספר קבוע ונתון, אלא עשוי להשתנות בהתאם לרמת המחירים. טענת המשיבים, לפיה אין מקום לייבוא משום שהשוק "מספק את הביקוש", חוטאת להבנה הבסיסית של מנגנוני שוק, וממחישה עד כמה חורגת הרבנות מסמכותה ההלכתית כאשר היא מנסה לנהל שיקולים כלכליים-מסחריים שאינם באחריותה או במומחיותה.

החלטת הרבנות חורגת ממתחם הסבירות ועל כן דינה להתבטל

72. על רקע האמור, העותרת תוסיף ותטען כי החלטת הרבנות הראשית שלא לקבוע נהלים ליבוא בשר עופות כשר נגועה בחוסר סבירות. בפסיקתו העקבית של בית המשפט העליון נקבע, כי רשות מינהלית הפועלת במסגרת סמכותה מחויבת להפעלת שיקול דעת סביר, ענייני ומבוסס. כפי שהראינו לעיל, בפסיקתו העניפה של בית המשפט העליון נקבע כי על רשויות המינהל לקבוע נהלים להפעלת סמכותם. הדברים נכונים ביתר שאת, בנושאים רגולטוריים שלהם השלכות כלכליות כבענייננו.

73. במקרה זה, הרבנות הראשית מודה מפורשות כי הימנעותה מקביעת נהלים אינה נובעת מטעמים הלכתיים או טעמים הקשורים לכשרות המזון, אלא משיקולים כלליים הנוגעים להערכתה הסובייקטיבית כי "השוק המקומי מספק את צורכי המשק". שיקול זה חורג באופן בוטה מהמסגרת המותרת לרשות הלכתית-מינהלית. **תמציתם של דברים היא כי המשיבים מבססים מדיניות הפוגעת בזכויות יסוד, על בסיס השערה כלכלית בלתי מבוססת, החורגת**

לחלוטין ממסגרת השיקולים שנקבעו על ידי המחוקק ובית המשפט הנכבד. משכך, יש לראותה בהחלטה של הרבנות שלא לקבוע הנחיות לשחיטת עופות בחו"ל כהחלטה מינהלית בלתי סבירה בעליל.

74. לעניין חוסר סבירותה של ההחלטה נבקש להתייחס עתה לנימוק נוסף שהעלו המשיבים. במכתב המענה מטעם הרבנות, בו נכתב כי:

"הרבנות הראשית נמנע עד כה מלאפשר שחיטה כשרה מטעמה נוכח הקושי להבטיח שהתוצרת המיובאת אכן נשחטה בהתאם לכללי ההלכה ובהתאם לנהלי הרבנות הראשית לישראל. זאת, בשל המורכבות ההלכתית המקצועית ובהעדר כלים של ממש שיאפשרו לה לבצע פיקוח אפקטיבי על כשרות התוצרת הנשחטת בהינתן המרחק הרב בין ישראל לבין מקום הייצור בחו"ל, וכי אין לה יכולת מעשית לבנות ולנהל מערך נוסף עבור תחום שחיטת בעלי הכנף בחו"ל".

75. ראשית, כפי שפורט לעיל בהרחבה, עמדת הגורם המינהלי הבכיר ברבנות - המשיב 4 – סותרת חזיתית את האמור, והדבר, למצער, מעלה סימני שאלה כבדים ביחס לאמור. ודוק: המדובר בהקשר זה בשאלות מנהליות הקשורות לקיומם של צוותים לעריכת פיקוח וכו', הנוגעות יותר לתחום המנהלי שבאחריות המנכ"ל ולא לתחום ההלכתי שבאחריות מועצת הרבנות הראשית.

שנית, אילו היתה הרבנות הראשית מודיעה לעותרת כי בשלב זה היא איננה ערוכה לפקח על מערך שחיטת עופות בחו"ל, אך כי היא פועלת להיערך לכך וכי בתוך פרק זמן קצר ומוגדר - למשל, חודש-חודשיים - תיקבע מתכונת סדורה שתאפשר הענקת תעודת הכשר לבשר עופות מיובא, סביר כי עתירה זו לא היתה מוגשת. העותרת היתה נכונה להמתין פרק זמן סביר נוסף, ולהמשיך בשיח עם המשיבים לשם גיבוש הנהלים. אלא שבפועל, המשיבים הודיעו כי מעבר לכך שהם אינם ערוכים כיום להקמת מערך פיקוח, אין בכוונתם לפעול להיערכות כזו, למצער בטווח הנראה לעין, ולשיטתם לא מוטלת עליהם החובה לפעול כאמור. לשיטת המשיבים, ברצותם – יקבעו נהלים ליבוא עופות, וברצותם – יימנעו מכך.

שלישית, לעניין זה יש להוסיף, כי בידי המשיבים קיים כבר כיום נוהל סדור ומפורט לשחיטת אווזים וברווזים בחו"ל, המצוי בקובץ נהלי אגף הכשרות הארצי של הרבנות הראשית (ראו נספח 2 לעתירה). נוהל זה מתייחס לשחיטה בהיקף של כ-2,500 אווזים ומולרדים ביום, וקובע מתכונת מפורטת לסדרי העבודה של צוות המשחטה, הכולל רב ראשי, שוחטים, בודקים ומשגיחים, וכן כללים מחמירים לניהול המשחטה, פיקוח על תהליך השחיטה, הבדיקות, ההמלחה והפירוק, תוך דגש על עמידה בדרישות הלכתיות גבוהות במיוחד (מהדרין) ואף קביעת שיעורי תפילה ושיעורי תורה לצוות.

מן הנוהל האמור עולה כי באפשרות המשיבים להחיל נהלים מקצועיים ומדויקים גם על שחיטת עופות בחו"ל, וכי קיימת בידיה תשתית מינהלית והלכתית מוכחת לכך. בהינתן עובדה זו, ברי כי לא קיים כל קושי עקרוני לנסח נוהל דומה - בשינויים המחוייבים - לשחיטת עופות. זאת במיוחד לנוכח העובדה המוכרת כי מבחינה הלכתית שחיטת עופות נחשבת לפשוטה וקלה יותר מאשר שחיטת אווזים, המצריכה מיומנות גבוהה יותר בשל רגישות הוושט והמבנה האנטומי של האווז.

בנסיבות אלה, קשה להבין כיצד יכולים המשיבים לטעון כי הם "אינם ערוכים" לקביעת נוהל לשחיטת עופות בחו"ל, שעה שבידיהם נוהל מפורט לשחיטת אווזים, שניתן להעתיקו בשינויים המחוייבים ולהתאימו לשחיטת עופות

- פעולה שמבחינה מקצועית והלכתית אף קלה ופשוטה יותר; ושעה שהגורם המינהלי הבכיר ברבנות טוען כאמור מפורשות כי ניתן – מבחינה מינהלית – לעשות את כל ההתאמות הנדרשות ולהתחיל כבר כעת ביישומן של מתווה למתן תעודת הכשר לעוף מיובא.

76. **רביעית**, לרבנות הראשית לישראל ישנו כיום נוהל סדור ומפורט ביחס למשחטות עופות בישראל. הנוהל עוסק בצוותי הכשרות, בהליך השחיטה, בהשגחה בהכשרה באריזה בשיווק ועוד (ראו נספח 3 לעתירה). משכך, כל שנדרש עתה הוא לעשות את השינויים המחוייבים להחלטת הנוהל לשחיטה בחו"ל.

77. לנוכח האמור תטען העותרת כי החלטה המשיבים לוקה בחוסר סבירות ומחייבת את התערבותו של בית המשפט הנכבד.

החלטת הרבנות פוגעת בחופש העיסוק של העותרת במידה העולה על הנדרש

78. מעבר להיותה של החלטת המשיבים החלטה בלתי סבירה דינה להתבטל, העותרת תוסיף ותטען כי החלטת המשיבים פוגעת בחופש העיסוק של העותרת באופן הסותר את דרישת המידתיות שבפסקת ההגבלה בחוק היסוד. כידוע, החלטה מנהלית נבחנת גם בהתאם למבחני מידתיות חוקתיים. בהקשר זה, כלל ידוע הוא כי על מנת שפגיעה בזכויות ובאינטרסים ציבוריים תהא חוקית, עליה להיעשות במידה שאינה עולה על הנדרש; וכך נקבע בעניין זה בבג"ץ 5016/96 **ליאור חורב נ' שר התחבורה ואח'** פ"ד נא(4) 1, פס' 65 לפסק דינו של הנשיא ברק:

"מבחן 'המידה שאינה עולה על הנדרש' בוחן את האמצעים. זהו מבחן של מידתיות. הוא **מקובל בישראל לבחינת שיקול-הדעת המינהלי והחוקתי** (ראה: בג"ץ 5510/92 תורקמאן נ' שר הביטחון ואח' [49]; בג"ץ 987/94 יורונט קווי זהב (1992) בע"מ ואח' נ' שרת התקשורת ואח' [50]). באחת הפרשות ציינתי, כי השאלה שאותה מציב מבחן ה'מידתיות' הינה: 'אם האמצעים שנקט השלטון לשם הגשמת התכלית הראויה עומדים ביחס ראוי למטרה שאותה מבקשים להגשים. עילת המידתיות קובעת כי האמצעים השלטוניים צריכים להתאים להגשמת המטרה, ולא מעבר למה שנדרש לשם הגשמתה של המטרה. עקרון המידתיות נועד להגן על הפרט מפני השלטון. הוא נועד למנוע פגיעה יתרה בחירותו של היחיד. הוא קובע כי האמצעי השלטוני צריך להיגזר בקפידה כדי להלום את הגשמתה של התכלית. בכך בא לידי ביטוי עקרון שלטון החוק וחוקיות השלטון' (בג"ץ 3477/95 הנ"ל [51], בעמ' 11-12)."

79. כך נאמר בבג"ץ 3477/95 **בן עטייה ואח' נ' שר החינוך, התרבות והספורט**, על היחס בין מבחן הסבירות למבחן המידתיות-

"סבירות היא תהליך הערכת, הקשור קשר הדוק בתורת האיזון [...] עילת המידתיות צועדת צעד נוסף. היא מניחה איזון ראוי בין הערכים המתנגשים. היא בוחנת אם האמצעי שננקט להגשמת אותו איזון הוא מתאים [...] הנה כי כן, עילת המידתיות משכללת את עילת הסבירות. היא מניחה סבירותו של האיזון העקרוני. היא **בוחנת את האמצעים הננקטים להגשמתו של אותו איזון**."

80. על רקע האמור העותרת טען כי החלטת הרבנות הראשית להימנע מקביעת נהלים ליבוא בשר עופות כשר פוגעת פגיעה קשה בזכות החוקתית של מרשתנו לחופש העיסוק, המעוגנת בסעיף 3 לחוק-יסוד: חופש העיסוק. פגיעה זו

איננה פגיעה תיאורטית או שולית, אלא מדובר בשלילת האפשרות של מרשתנו לעסוק בעיסוק מרכזי ומוגדר - יבוא בשר עופות כשר - אשר לצורך מימושו השקיעה כאמור מרשתנו עשרות מיליוני שקלים, קיימה התקשרויות מסחריות, החלה בבניית תשתיות, ופעלה בתום לב מול הרשויות לאורך זמן. לפיכך, מדובר בפגיעה מהותית בזכות יסוד חוקתית, שיש לבחון אותה בהתאם למבחני המידתיות.

יצוין, כי במכתב המענה מטעם הרבנות, נכתב, כלאחר יד, כי "אכן, אי מתן תעודת הכשר גורר אחריו הגבלה מסוימת, אם כי מצומצמת, על חופש העיסוק". לעותרת כלל לא ברור כיצד הגיעו המשיבים למסקנה כי מניעת יבוא עוף לחברה שזה עיסוקה, ואשר מצויה בתהליך של השקעת מיליוני שקלים לצורך מימוש זכותה, היא אך בגדר הגבלה "מצומצמת" על חופש העיסוק. מדובר בפגיעה של ממש בזכות יסוד של העותרת לפעול כמייבאת בשר. גישתה של הרבנות אף אינה עולה בקנה אחד עם פסק הדין בפרשת בלדי, שצוטט לעיל בהרחבה, ואשר קבע מפורשות כי ההגבלות על יבוא בשר כשר מהוות פגיעה בחופש העיסוק. העותרת הפנתה את המשיבים לפסק הדין בפרשת בלדי, אך המשיבים בחרו להתעלם מהפסיקה, ולחזור על טיעוניהם.

81. בהקשר זה נבדוק, למען הסר ספק, כי שריונו החוקתי של חוק הבשר ומוצריו, כאמור בסעיף 5 לחוק, אינו מבטל את הזכות החוקתית לחופש העיסוק, ואינו פוטר את הרבנות הראשית מלהפעיל את סמכותה בגדרי הדין, ובכלל זאת תוך הימנעות בפגיעה בלתי מידתית בזכויות אדם. דברים אלה נקבעו מפורשות בפרשת בלדי, ונביאם כלשונם:

עם זאת, היותו של חוק הבשר משוריין מפסילה חוקתית, אין משמעה ביטול מעמדה החוקתי של הזכות לחופש עיסוק כאשר עסקינן בפרשנות וביישום הוראותיו של החוק האמור. הזכות לחופש עיסוק אכן נסוגה על-פי "פסקת ההתגברות" אל מול האינטרס בהבאת בשר כשר ארצה ובשר כשר בלבד. אולם, הזכות אינה מתבטלת כאשר מדובר בהנהגת אמצעים אשר מגבילים את יבוא הבשר, גם כאשר מדובר בבשר כשר. בנסיבות המקרה שלפנינו עומדת הזכות לחופש עיסוק אל מול סוג האמצעים בהם רשאית המשיבה לנקוט, בעת הפעלת סמכותה על-פי חוק הבשר, לשם הבטחת כשרות הבשר המיובא ארצה. כאמור, בעת הפעלת שיקול דעתה חלות על המשיבה המגבלות הנובעות מהיותה רשות מינהלית החייבת לפעול בסבירות ובלא פגיעה בלתי מידתית בזכות אדם ובהן הזכות לחופש העיסוק.

ובהמשך, בחוות דעתה של השופטת פרוקצ'יה בפרשת בלדי:

"יחד עם זאת, שריונו החוקתי של חוק הבשר, כאמור, אינו פוטר את הרשות המוסמכת מלהתחשב, בגדרי סמכותה להתנות תנאים למתן תעודת הכשר, בעקרון חופש העיסוק כזכות יסוד, ובזכות היבואנים לחופש עיסוק. שריונו של חוק הבשר מתקיפה חוקתית לחוד, ודרכי הפעלת סמכויות הרשות המוסמכת לחוד. חסינותו של חוק הבשר מתקיפה חוקתית בהיבט החוקתי אינה משילה מהרשות המוסמכת את חובתה לפעול במישור המינהלי בסבירות, במידתיות ובהגינות בהפעילה את סמכויותיה על פי החוק. פועלה של פסקת ההתגברות ביצירת שריון חוקתי של חוק הפוגע בזכות יסוד אינה שוללת, מניה וביה, את החובה לפרש את אותו חוק על-פי ערכי היסוד, ובהם - חופש העיסוק, המעצבים את הפרשנות התכליתית של כל דבר חקיקה"

82. ועתה נשוב לבחינת התנהלות המשיבים בראי מבחני המידתיות.

83. בהתאם לפסיקתו של בית המשפט העליון, בחינת המידתיות - שנקבעה לכתחילה לצורך ביקורת שיפוטית על חוקים ואומצה בהמשך גם ביחס להחלטות מנהלית - כוללת שלושה מבחני משנה: הראשון, הוא מבחן הקשר הרציונאלי שעניינו בדרישה לקיום קשר של התאמה בין האמצעי שבו מבקשת הרשות לנקוט, לבין התכלית שאותו אמצעי נועד לשרת. השני, הוא מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה. על-פי מבחן זה, פגיעה מידתית בזכויות, היא זו שאין אפשרות להשיג את התכלית המבוקשת באמצעות נקיטה בפעולות אחרות שפגיעתן בזכויות פחותה יותר. השלישי, הוא מבחן המידתיות במובן הצר שבוחן את היחס הראוי בין התועלת הצומחת מהשגת התכלית המבוקשת לבין הפגיעה בזכות.

84. המבחן הראשון - מבחן הקשר הרציונלי - האם קיים קשר רציונלי בין האמצעי לבין המטרה הלגיטימית שלשמה ננקט. במקרה דנן, המטרה, כפי שהמשיבים ציינו במענים מטעמם - דהיינו הערכתם כי "השוק המקומי מספק את צרכיו" - איננה מטרה הלכתית כלל, אלא שיקול כלכלי-מסחרי זר. בהתאם להלכה שנקבעה בבג"ץ בלדי, השיקולים היחידים שמותר לרבנות לשקול לצורך הענקת תעודת הכשר לבשר מיובא הם שיקולים הלכתיים טהורים, שעניינם בגרעין הקשה של דיני הכשרות. משאין כל שיקול הלכתי המצדיק את ההימנעות מהסדרת התחום - ואף לא נטען לקיומו של כזה - הרי שאין קשר רציונלי בין האמצעי (אי-קביעת הנהלים) לבין המטרה הלגיטימית, ולכן הפגיעה בזכות אינה עומדת במבחן זה.

85. כאמור המבחן השני בוחן האם קיים אמצעי שפגיעתו בזכות פחותה - והאם נשקלה חלופה כזו. במקרה זה, עמדו לרשות המשיבים שורה של אמצעים חלופיים, לרבות האפשרות לפעול בהתאם לסעד החלופי המבוקש בעתירה זו, היינו - לאשר את הבקשה הספציפית של העותרת באופן פרטני, כפי שנעשה בהקשרים דומים; או לקבוע נהלים זמניים, או מדורגים, שיאפשרו להתחיל את פעילות היבוא בכפוף להשלמת הנחיות כלליות לעתיד לבוא. יתרה מזו, קיים תקדים ברור לכך שהרבנות פעלה בעבר לקביעת נהלים פרטניים ליבוא בשר אווזים, וכן אישור שניתן ליבוא עופות כשרים ממפעל בפולין, תוך גמישות רגולטורית שאיפשרה גם לעמוד בכללים ההלכתיים הבסיסיים. לפיכך, גם מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה אינו מתקיים, שהרי ננקטה חלופה פוגענית יותר מבלי לבחון או לשקול ברצינות פתרונות מיידיים ומידתיים יותר שפגיעתם פחותה.

86. לבסוף, יש לבחון את מבחן המידתיות במובן הצר - קרי, האם התועלת לציבור כתוצאה מהפגיעה בזכות גוברת על הנזק שנגרם לפרט. כאן הפער בין הנזק לתועלת זועק לשמים: הנזק למרשתנו ~~הוא עצום-אסור עשוי להיות כרוך באובדן השקעה בהיקף של עשרות-מיליוני שקלים וחשיפה חזית אפשרית אל מול הספק בגין אי עמדה בהתחייבויותיה על-פי ההסכמות, תוך פגיעה במוניטין וכשמה הטוב (מדגש על עסקיה הרבים ביבשת דרום אמריקה).~~ אובדן מיידי של יכולת לעסוק במשלח ידה, פגיעה מסחרית חמורה - בעוד שהתועלת הנטענת לציבור היא לכל היותר תיאורטית, בלתי מוכחת, ואינה בתחום סמכותה של הרבנות כלל. למעשה, ניתן אף לומר שהתועלת דווקא תהיה בכיוון השני: יש יסוד סביר להניח כי דווקא מתן האפשרות לייבא בשר עופות כשר יביא תועלת עקיפה לציבור - בהוזלת מחירים, הרחבת ההיצע והנגשת מוצרים לצרכנים. לנוכח האמור, הפגיעה בזכותה החוקתית של העותרת לחופש העיסוק אינה מידתית גם לפי מבחן זה.

87. סיכומו של דבר בהיבט זה - החלטת המשיבים שלא לקבוע נהלים ליבוא בשר עופות כשר, או לחלופין לא לאשר פרטנית את בקשת העותרת, טומנת בחובה פגיעה קשה בחופש העיסוק של העותרת, פגיעה אשר אינה עומדת במבחני המידתיות.

88. כמפורט לעיל בהרחבה, הימנעות המשיבים מלקבוע נהלים להסדרת יבוא בשר עופות כשר - כמו גם סירובה לדון באופן פרטני בבקשת העותרת - לא עומדת בכללי המשפט המינהלי של פעולה בגדר הסמכות, חורגת באופן מהותי ממתחם הסבירות, פוגעת בזכויות יסוד חוקתיות במידה העולה על הנדרש, תוך הסתמכות על נימוק החורג מסמכותה, ועל כן היא אינה יכולה לעמוד מבחינה משפטית.
89. כאמור, העותרת והח"מ רוכשים כבוד רב למוסד הרבנות הראשית ולעומדים בראשה ומכירים בחשיבות ובחיוניות תפקידיה בכלל ובהקשר הכשרות בפרט. העותרת אינה מבקשת, חלילה, לוותר על כללי הכשרות או להכתיב לרבנות את דרכי בדיקת הכשרות והסוגיות ההלכתיות הכרוכות בכך. עם זאת, העותרת דורשת מהרבנות למלא את תפקידה ולהפעיל את סמכויותיה על פי דין - כפי שהיא נדרשת לעשות וכפי שהיא פועלת זה מכבר ביחס ליבוא בשר בקר ואווזים. כפי שפורט, כאשר הדין מעניק לרשות מינהלית סמכות ייחודית, עליה להפעיל שיקול דעת ענייני, שקול ומנומק, ולפעול בהתאם לכללי המשפט המנהלי המחייב, בסבירות ובמידתיות.
90. לאור כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים, כמבוקש ברישא, להפעיל לאלתר את סמכותם החוקית, ולקבוע נהלים ליבוא בשר עופות כשר מחו"ל. ככל שלא ניתן יהיה לקבוע נהלים בפרק זמן קצר, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים לדון מיידית, באופן ענייני, מקצועי והלכתי, בבקשתה הפרטנית של העותרת, לאשר את פעילות המשחטה בברזיל בהתאם לתנאים ההלכתיים הספציפיים שייקבעו, ולהעניק לה את תעודת ההכשר הנדרשת בהתאם להוראות הדין.
91. לפיכך מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על מתן צו על תנאי, כמבוקש ברישא, ולהופכו להחלטי, לאחר קבלת כתב התגובה מטעם המשיבים.
92. בקשה לקיום דיון דחוף – כאמור בפתח הדברים נוכח הנזק המתמשך הנגרם לעותרת, היערכותה לפעילות כבר בראשית חודש ספטמבר 2025, ולאור התנהלות המשיבים כפי שתוארה בפירוט במסגרת עתירה זו, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע את העתירה לדיון דחוף.
93. לתמיכה בעובדות המפורטות בתגובה זו, מצורף תצהירו של **מר אורן נגר, מנכ"ל החברה**

היום,

